

№21-22
(1556)
2026-YIL
4-SENTYABR

O'ZBEKISTONDA SOG'LIQNI SAQLASH

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ
УЗБЕКИСТАНА

IJTIMOY –SIYOSIY GAZETA ♦ 1995 –YIL OKTABR OYIDAN CHIQA BOSHLAGAN

МУСТАҚИЛЛИК – ИНСОН ҚАДРИ ВА САЛОМАТЛИГИНИНГ БУЮК КАФОЛАТИ

Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 35 йиллиги юртимиз ҳаётидаги энг улуг ва қутлуг саналардан биридир. Бу сана халқимизнинг озод ва эркин ҳаёт, фаровон келажак йўлидаги орзу-интилишлари рўёбга чиқаётганини яна бир бор намоён этди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев Мустақилликнинг 35 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида: «Мустақилликнинг буюк аҳамияти, аввало, инсон қадри ва эркин ҳаётида намоён бўлади», дея таъкидлади. Дарҳақиқат, инсон қадрини улуглаш, унинг муносиб ва фаровон ҳаётини таъминлаш Янги Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислохотларнинг бош мақсадига айланди.

Инсон қадри ҳақида сўз борганда, аввало, унинг саломатлиги назарда тутилади. Шу боис, мамлакатимизда соғлиқни сақлаш тизimini такомиллаштириш, аҳолига сифатли ва замонавий тиббий хизмат кўрсатишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Президентимиз

қайд этганидек, сўнгги йилларда соғлиқни сақлаш соҳасига ажратилаётган маблағлар 8 каррадан зиёд ошди, 652 та янги тиббиёт муассасаси барпо этилди, тиббий хизматлар ҳажми 3 карра кўпайди. Илгари хорижда амалга оширилган 100 дан зиёд мураккаб диагностика ва даволаш усуллари бугун юртимизда ҳам бажарилмоқда. Энг муҳими, аҳолининг ўртача умр кўриш давомийлиги 1991 йилдаги 66,4 ёшдан 2025 йилда 75,4 ёшга етди. Албатта, бу каби юксак натижалар замирида замонавий тиббий инфратузилма билан бир қаторда, ўз касбига садоқат билан меҳнат қилаётган шифокор, ҳамшира, фельдшер, профессор-ўқитувчи ва тиббиёт соҳасининг минглаб фидойи вакиллари турибди.

Мустақиллик байрами арафасида уларнинг машаққатли ва шарафли меҳнати муносиб эътироф этилгани айниқса қувонарлидир. Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг

35 йиллиги муносабати билан бир гуруҳ тиббиёт ходимларининг ҳам муносиб тақдирлангани, албатта, уларнинг фидойи меҳнатларига берилган юксак баҳодир.

Эътироф

МЕҲНАТЛАРГА МУНОСИБ РАҒБАТ ВА ЭЪТИБОР!

Байрам муносабати билан Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳамда республикаимиз тиббиёт муассасаларида байрам тадбирлари бўлиб ўтди.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигида бўлиб ўтган байрам тадбирида Сақлаш вазири Элдор Адилов кириш сўзи билан очиб, йиғилганларни энг улуг ва энг азиз байрам – мамлакатимиз мустақиллигининг 35 йиллиги билан самимий муборакбод этди. Соҳада меҳнат қилаётган ходимларга сихат-саломатлик, масъулиятли ва

шарафли фаолиятида улкан муваффақиятлар тилади.

Таъкидлаш жоизки, Мустақиллик байрами арафасида Президент Фармонию мувофиқ, 1000 нафардан зиёд соҳа вакили “Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 35 йиллиги” эсдалик нишони билан тақдирланиши тиббиёт ходимлари меҳнатига бўлган юксак эътиборнинг яна бир ама-

лий ифодаси бўлди.

Вазирликдаги тантанали тадбирда, шунингдек, ҳудудларда ҳам мазкур юксак мукофотлар соҳа ходимларига тантанали равишда топширилди. Бу эса, ўз навбатида, тиббиёт соҳасида сидқидилдан меҳнат қилаётган ҳар бир инсонга куч ва илҳом, келгуси фаолиятига янги масъулият бағишлайди.

Зеро, мустақил юртнинг энг катта бойлиги – унинг соғлом, бахтли ва эртанги кунига ишонч билан қарайдиган халқидир.

Намоз ТОЛИПОВ.

Комплаенс назорати

ТИББИЁТ ТИЗИМИДА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ:

натижалар, танқидий таҳлил ва устувор вазифалар

**СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ
СОҲАСИ ИНСОН ҲАЁТИ,
САЛОМАТЛИГИ ВА
ЖАМИЯТ ФАРОВОНЛИГИ
БИЛАН БЕВОСИТА
БОҒЛИҚ БЎЛГАН ЭНГ
МУҲИМ ИЖТИМОИЙ
ТИЗИМЛАРДАН БИРИДИР.
ШУ БОИС, СОҲАДА
ШАФФОФЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ,
КОРРУПЦИЯВИЙ
ОМИЛЛАРНИ БАРВАҚТ
АНИҚЛАШ ВА БАРТАРАФ
ЭТИШ, БЮДЖЕТ
МАБЛАҒЛАРИДАН
МАҚСАДЛИ
ФОЙДАЛАНИШ,
ТИББИЙ ХИЗМАТЛАРНИ
АДОЛАТЛИ ВА ОЧИҚ
МЕХАНИЗМЛАР АСОСИДА
ТАШКИЛ ЭТИШ ДАВЛАТ
СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР
ЙЎНАЛИШЛАРИДАН БИРИ
БЎЛИБ ҚОЛМОҚДА.**

Бугунги кунда Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимида жами **4 123 та** юридик шахс мақомидаги ташкилот ва тиббиёт муассасаси мавжуд бўлиб, соҳада **600 мингга** яқин ходим фаолият юритади. Бундай йирик тизимда коррупцияга қарши кураш фақат алоҳида ҳуқуқбузарликларга муносабат билдириш билан чекланиб қолмай, уларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шарт-шароитларини бартараф этишга қаратилган институционал механизмларни талаб этади.

ТИЗИМЛИ НАЗОРАТ ВА ЯНГИ МЕХАНИЗМЛАР

Ўтган йил давомида соғлиқни сақлаш соҳасида коррупцияга оид жиноятчилик ҳолати таҳлил қилинганда, амалга оширилаётган ишлар натижа-сида соҳада ижобий динамика қайд этилди. Хусусан, соҳада коррупцияга оид жиноятлар сони 498 тани ташкил этиб, ўтган йилга нисбатан 29 тага ёки 5,6 фоизга камайишига эришилди. Коррупцияга қарши ички назорат тизимини мустаҳкамлаш мақсадида илк маротаба 14 та ҳудудий бошқарма ва 63 та тизим ташкилотиди Коррупцияга қарши ички назорат бўйича бош мутахассис лавозими жорий этилди. Уларнинг тўғридан-тўғри вазирга бўйсун-иши ва ҳисобдорлиги белгилаб берилди. Шу билан бирга, коррупцияга қарши курашишга оид 14 та ҳужжат ҳамда 5 та соҳавий буйруқ қабул қилинди. Аввалги йилларда ишлаб чиқилган 35

та дастур ва “Йўл харита”ларидаги ба-жарилмаган топшириқлар ижроси таъминланди.

Вазирликда сентябрь-декабрь ойла-рида илк маротаба **“ISO 37001:2025 – Anti-bribery management systems”** халқаро стандартини жорий этиш бўйича “Йўл харитаси” тасдиқлан-ди. 2025 йил 29 декабрь куни “CERT International” халқаро аудитор ташки-лоти томонидан сертификат тақдим этилди. Мазкур стандарт тиббиёт соҳа-сида Марказий Осиёда биринчилардан бўлиб жорий этилди. Илк маротаба манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ 1 280 та риск аниқланди. Кўрилган чоралар натижасида 227 нафар ходим ишдан бўшатилади, 485 нафар ходим ротация қилинди.

Тайёрланган таҳлилий маълумот-ларда айрим аниқ ҳолатлар ҳам қайд этилган. Жумладан, Андижон вилоя-ти Соғлиқни сақлаш бошқармаси бош ҳисобчиси Г.Сайпидиновнинг турмуш ўртоғи М.Халдарова 19 йилдан буён унинг бўйсунувида ишлаб келгани, шунингдек, вилоят бош юрисконсуль-ти М. Рамазонов 2019 йилдан бери бир вақтнинг ўзида 3 ёки ундан ортиқ ти-зим ташкилотида ишлаб келгани кўр-сатилган. Шунингдек, илк маротаба 9 842 нафар раҳбар ва моддий жавоб-гар шахснинг манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги йиллик декларацияни тўлдириши таъминланди. Коррупция ҳолатлари ҳақида тезкор ахборот қабул қилиш мақсадида “1203” қисқа рақам-ли Call-маркази 24/7 режимда ишга туширилди. Унга январь-июнь ойла-рида 98 та, июль-декабрь ойларида 365 та мурожаат келиб тушди. Мурожаат-ларнинг 187 таси таъмағирлик шакли-даги маиший коррупция билан боғлиқ бўлган бўлса, 172 та мурожаат қаноат-лантирилди. Коррупция хавф-хатари юқори бўлган йўналишларда мақсадли ўрганишлар йўлга қўйилиб, дастлаб ер участкалари ва кўчмас мулк объектла-ридан фойдаланиш ҳолати таҳлил қи-линди. **Натижада жами 53 та қонунб-узилиш ҳолати аниқланди.**

Таҳлилий маълумотларга кўра, Сурхондарё ва Тошкент вилоятида 28 та, Жиззах ва Сирдарёда 10 та, Анди-жонда 9 та, Қашқадарё ва Фарғонада 8 та, Жиззах ва Навоийда 8 та, Тош-кент шаҳрида 2 та ҳолатда ер майдон-ларининг ноқонуний эгалланганлиги аниқланган. Давлат харидларида тиб-бий жиҳозларнинг кафолат мажбури-ятларини кузатиб бориш механизми йўлга қўйилди, иш ва хизматларнинг нархлари тасдиқланди. Натижада 247 миллиард сўм маблағ тежалди, шу-нингдек, 10 миллиард сўмлик ортиқча режалаштиришнинг олди олинди. Ўр-ганишларда 3 та ҳолатда 5,5 милли-ард сўмлик моддий зарар аниқланиб,

жиноят ишлари қўзғатилди. Яна 1 та ҳолатда 100 миллион сўмга яқин ноқо-нуний тўланган маблағ бюджетга қай-тарилди. Коррупцияни олдини олишга доир намуна кўрсатмаган мансабдор шахсларга нисбатан ҳам таъсир чора-лари кучайтирилди. Илк маротаба 91 нафар мансабдор шахс интизомий жа-вобгарликка тортилди, 4 нафари иш-дан бўшатилади, 11 нафари маъмурий жавобгарликка тортилди, 3 та жиноят иши қўзғатилди.

Вазирлик тизимига ишга қабул қи-линаётган номзодларни қонунчиликда белгиланган чекловлар бўйича ўрга-ниш ва улар юзасидан хулоса бериш амалиёти йўлга қўйилди. Хусусан, марказий аппаратга ишга қабул қилин-ган 38 нафар номзод юзасидан хулоса берилди. Шунингдек, вазирлик марка-зий аппаратида контрагентлар билан тузилган 189 та ҳўжалик шартномаси-нинг 100 фоизига коррупцияга қарши қоидалар киритилди ва шартномалар бўйича хулоса бериш амалиёти жо-рий этилди. **“E-Anticor.uz” электрон платформаси** орқали “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги қонунчилик талабларига риоя этилиши текшири-либ, жами 366 та ҳолатда коррупци-явий рисклар аниқланди. Марказий аппарат ва 14 та ҳудудий бошқармада 366 нафар ходим фаолиятида қонунб-узилиш ҳолатлари қайд этилди ва улар ҳар бир ходим кесимида бартараф этиб борилмоқда. Коррупциявий омиллар-ни барвақт аниқлаш мақсадида 5 та ваколатли ташкилот – Олий суд, Ички ишлар вазирлиги, Ҳисоб палатаси, Рақобат қўмитаси ва Коррупцияга қар-ши курашиш агентлиги билан тезкор маълумот алмашинуви бўйича ҳамкор-лик йўлга қўйилди.

Хусусан, Олий суддан жиноят ишла-ри натижалари, ИИВдан судланган-ликка доир маълумотлар, Ҳисоб пала-тасининг “Масофавий аудит” ахборот тизими, Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг **“E-anticor.uz”** элек-трон платформаси билан интеграция йўлга қўйилди. Рақобат қўмитаси би-лан эса “сирли мижоз” институтини амалга ошириш бўйича меморандум имзоланди.

Тизимдаги раҳбарлар ҳамда корруп-ция хавфи юқори бўлган лавозимлар-да фаолият юритаётган ходимларнинг шахси ва фаолиятига оид “досье” маъ-лумотларини тўплаш амалиёти йўлга қўйилди. Коррупциявий хавф-хатарлар харитаси янгидан тасдиқланиб, хавфи юқори бўлган йўналиш ва лавозимлар рўйхати 49 тага кенгайтирилди. Ўтган йилда мазкур кўрсаткич 26 та бўлган. Рискларни минималлаштириш дасту-ри ҳам тасдиқланди. Коррупцияга қар-ши курашиш самарадорлиги рейтинги-да вазирлик 2023 йилда 59,2 балл, 2024

йилда 61 балл тўплаб, 117 та ташкилот орасида 88-ўринни эгаллаган ва “қо-ниқарсиз” натижа қайд этилган. Рей-тингни “яхши” тоифага олиб чиқиш мақсадида вазирлик марказий аппара-ти ва ҳудудий бошқармалар кесимида алоҳида “Йўл харита”лар тасдиқла-ниб, йил якуни бўйича юқори 10 та-ликка кириш режаси белгилаб олинди.

Фуқароларга тиббий хизмат кўрса-тишнинг тезкорлиги, шаффофлиги ва сифатини ошириш мақсадида илк ма-ротаба “Сирли мижоз” институти жо-рий этилди. Тошкент шаҳрида туғруқ бўлимларида ўтказилган “сирли ми-жоз” тадбирларида, тақдим этилган маълумотларга кўра, айрим шифокор-лар томонидан туғруқ учун 800 минг сўмдан 5 миллион сўмгача маблағ та-лаб қилинган ҳолатлар аниқланган.

Илк маротаба вазир ва ҳудудий бо-шқарма бошлиқларининг коррупцияга қарши курашишга оид мурожаатнома-лари эълон қилинди. Биргина Қашқа-дарё вилояти бошқармасида мавжуд 34 та тиббиёт муассасаси раҳбарининг жамоатчиликка мурожаатномаси эъ-лон қилинди. Тиббиёт олий таълим муассасаларида “Тиббиётда корруп-цияни олдини олиш” номли махсус фан жорий этилди. Ўтган даврда маз-кур йўналишда 11 583 нафар талаба ҳамда 24 689 нафар шифокор ва ўрта тиббиёт ходими ўқитилди. “Корруп-цияга қарши курашиш виртуал акаде-мияси” электрон платформасида эса 1 245 нафар бошқарув ходими ўқитил-ди. Ноябрь-декабрь ойларида “Аксил коррупция ойлиги” лойиҳаси амалга оширилиб, 846 та тиббиёт муассасаси-да 100 дан ортиқ “Очиқ эшиклар куни” тадбири ўтказилди ва 50 246 нафар иштирокчи қамраб олинди.

Ҳар бир оилавий шифокор пункти, поликлиника ва шифохоналар кириш қисмига коррупциянинг олдини олиш-га қаратилган чақириқлар, “ишонч телефонлари”, давлат ва тиббий хиз-матларга оид маълумотларни ўз ичига олган 2 мингдан ортиқ тарғибот мате-риали жойлаштирилди.

Тошкент шаҳри, Қашқадарё, Сур-

Давоми 3-бетда⇒

■ **Комплаенс назорати**

ТИББИЁТ ТИЗИМИДА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ:

натижалар, танқидий таҳлил ва устувор вазифалар

◀ **Давоми. Боши 2 –бетда**

хондарё, Андижон, Бухоро, Фарғона ва Сирдарё вилоятларида ходимлар билан индивидуал профилактика ва танқидий шаклдаги йиғилишлар ўтказилди. Худудларда 72 та тиббиёт муассасасига жойига чиққан ҳолда коррупцияга қарши курашиш ишларининг ташкил этилиши ўрганилди. Шу билан бирга, соҳага доир қонунчилик ҳужжатларини коррупцияга қарши экспертизадан ўтказиш амалиёти йўлга қўйилди. Ўтган даврда 11 та қонун лойиҳаси, 36 та Президент ҳамда Вазирлар Маҳкамаси ҳужжати ва 27 та идоравий ҳужжат коррупцияга қарши экспертизадан ўтказилди.

2026 ЙИЛ УЧУН УСТУВОР ЙўНАЛИШЛАР

2026 йилнинг биринчи ярмида коррупция хавфи юқори бўлган 10 та йўналиш ва соҳада тизимли ўрганишлар ўтказиш вазифаси белгилаб олинди.

Улар қаторига пуллик тиббий хизматлар, муассасаларни дори воситалари билан таъминлаш ва тизим дорихоналари фаолияти, давлат харидлари, бюджет маблағларининг мақсадли сарфланиши, аутсорсинг хизматлари ва давлат-хусусий шериклик, тиббий суғурта, тиббий фаолиятни лицензиялаш, ер участкалари ва кўчмас мулк объектларидан мақсадли фойдаланиш, туғруқхоналар, тез тиббий ёрдам марказлари ҳудудий филиалларида хизмат автомашиналаридан фойдаланиш, шунингдек, ишга қабул қилиш ва хизмат сафарлари киритилди.

Пуллик тиббий хизматларда қонуний пул тушумини кўпайтириш ва соҳани рақамлаштириш орқали ривожлантириш кўзда тутилди. Амалиётда пул тушумларининг кассага тўлиқ кириш қилинмаслиги, кассирларнинг иш вақти, айниқса, тунги вақтлар учун кассир ходимлар тайинланмаганлиги оқибатида кўплаб норозиликлар мавжудлиги қайд этилди. Дори воситалари йўналишида сотилиши тақиқланган препаратларнинг ноқонуний сотилиши ҳолатлари учраётгани, айрим дори воситалари эса тўғридан-тўғри тузилган шартномалар асосида сотиб олинаётгани кўрсатилди. Давлат харидларида манфаатлар тўқнашуви ҳамда маҳсулотларни сунъий равишда қиммат нархларда сотиб олиш ҳолатларининг олдини олиш, бюджет маблағларининг мақсадли сарфланиши устидан таъсирчан назорат механизмларини жорий этиш белгиланди.

2025 йилда бюджетдан аутсорсинг хизматлари учун Андижон вилоятига 41,4 миллиард сўм, Навоий вилоятига 35,3 миллиард сўм, Тошкент вилоятига

59 миллиард сўм, Қашқадарё вилоятига эса 46,7 миллиард сўм маблағ ажратилган. Тиббий суғурта жамғармасидан ажратиладиган маблағларнинг ноқонуний сарфланишининг олдини олиш, хусусий тиббий фаолият учун лицензия бериш жараёнида экспертиза текширувлари ва хулосаларни тақдим этишдаги коррупцион омилларни бартараф этиш ҳам вазифалар қаторига киритилди. Ер участкалари ва кўчмас мулк объектларидан фойдаланиш йўналиши йиллар давомида етарли назорат қилинмагани, оқибатда айрим объектларнинг учинчи шахслар томонидан ноқонуний эгаллаб олиниши ва фойдаланилиши ҳолатлари мавжудлиги қайд этилди.

Маиший коррупция кенг тарқалган соҳалардан бири сифатида туғруқ-

ловларини ташкил этиш белгиланди. “1203” Call-маркази фаолиятини ҳудудий бошқармаларда ҳам йўлга қўйиш, муассасалар ўртасида коррупцияга қарши курашиш ишларининг самардорлик рейтингини жорий этиш ҳамда жорий йилда 17 минг нафар тиббиёт ходимини “Виртуал академия”да ўқитиш вазифалари белгиланди.

АМАЛИЙ НАТИЖАЛАР

2026 йилнинг январь-июнь ойлари ҳолатига Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимида жами 4 123 та юридик шахс мақомидаги ташкилот ва тиббиёт муассасаси мавжуд бўлиб, соҳада 600 мингга яқин ходим фаолият юритмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2026 йил 5 майдаги

тарларни ўрганиш мақсадида Бухоро, Сурхондарё, Қашқадарё ва Самарқанд вилоятлари ўрганилиб, якунда 26 та қонунбузилиш ҳолати аниқланди.

Давлат соғлиқни сақлаш муассасаларининг ер участкалари ва кўчмас мулк объектларидан мақсадли фойдаланиш ҳолати таҳлил қилинганда, якунда 165,4 гектар ер ва 251 та кўчмас мулк объектини вазирлик розилигисиз бегоналаштириш ҳолатлари аниқланди. Ушбу қонунбузилишлар бўйича Президент Администрацияси Комплаенс хизматига таҳлилий маълумот киритилиб, материаллар ҳуқуқий баҳо бериш учун Бош прокуратурага юборилди.

Вазирлик марказий аппаратининг 61 нафар ходими фаолиятида манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари ўрганилди. Якунда 25 нафарида ҳолат ўз тасдиғини топди ва хизмат текширувлари ўтказилди. Натижада 21 нафар ходимга “огоҳлантириш” шаклида ахлоқий таъсир чораси, 4 нафар ходимга интизомий жазо қўлланилди, 3 нафар ходимнинг меҳнат шартномаси бекор қилинди. Вазирлик тизимида хорижий хизмат сафарларини ташкил этиш фаолияти ўрганилиб, 1 391 нафар ходим фаолиятида қонунбузилиш ҳолатлари, шунингдек, мазкур йўналишда алоҳида ички норматив ҳужжат мавжуд эмаслиги аниқланди. Якунда соҳани тартибга солишга доир алоҳида ички норматив ҳужжат ишлаб чиқилиб, амалиётга татбиқ этилди.

Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббиёт марказининг ҳудудий филиалларида коррупциянинг олдини олишга доир фаолият ўрганилиб, текширув якунида 286 та қонидани ўз ичига олган норматив талаб ишлаб чиқилди. Соҳадаги 26 нафар ходим томонидан ҳайдовчилик гувоҳномалари сохта ҳужжатлар асосида расмийлаштириб олингани юзасидан хизмат текшируви ўтказилди. Якунда 21 нафар ходимга нисбатан интизомий жазо чораси қўлланилди ва тегишли материаллар юборилди. Давлат тиббиёт муассасаларининг зарур компьютер жиҳозлари билан таъминланиши ва улардан мақсадли фойдаланилиши устидан мониторинг ўтказилиб, 1 937 та компьютер воситаси бўйича талон-тарож ҳолатлари аниқланди, камчиликларнинг олди олинди ва тизим ташкилотларига кўрсатма хати киритилди.

Республика тез тиббий ёрдам маркази ва унинг ҳудудий филиаллари фаолияти ўрганилиб, Марказнинг 142 нафар ходимига нисбатан интизомий жазо чоралари қўлланилди. Жумладан, 104 нафар ходимга “хайфсан”, 36 нафарига жарима қўлланилди ва

хоналар фаолияти алоҳида назоратга олинди, уларни “коррупциядан холи муассаса”га айлантириш мақсади белгиланди. Тез тиббий ёрдам марказларининг ҳудудий филиалларида хизмат автомашиналари учун ёқилғи маҳсулотларига ажратилган бюджет маблағларидан мақсадсиз фойдаланиш ҳолатларини ўрганиш, ишга қабул қилишда моддий манфаатдорлик билан боғлиқ коррупциявий омилларни бартараф этиш, чет эл хизмат сафарларининг самарадорлиги ва ажратилган маблағларнинг мақсадли сарфланишини таҳлил қилиш вазифалари ҳам белгиланди.

Шунингдек, коррупция хавфи юқори бўлган ички аудит, кадрлар, инвестиция ва қурилиш йўналишларида ўрганишлар ўтказиш режалаштирилди. Тизимнинг барча бўғинларида 1 тадан муассасада “Коррупциядан холи тиббиёт муассасаси” лойиҳасини янги ёндашувлар асосида амалга ошириш, “энг намунали туман ва шаҳар тиббиёт ташкилоти ва муассасаси” ҳамда “энг намунали тиббиёт маркази” тан-

ПФ-77-сонли Фармони асосида Коррупцияга қарши ички назорат бўлими 4 та штат бирлигидан, Комплаенс ва коррупцияга қарши ички назорат бошқармаси — 11 та штат бирлигидан иборат тузилма сифатида қайта ташкил қилинди.

Ҳудудий бошқармаларда 1 тадан — жами 14 та бош мутахассис, тизим ташкилотларида эса 63 та штат бирлиги жорий этилди. Айни пайтда уларда жами 44 нафар комплаенс-назорат ходими фаолият юритмоқда. Коррупция хавф-хатари юқори бўлган йўналишларда 451 та ўрганиш ўтказилиб, 498 та коррупциявий омил ва қонунбузилиш аниқланди. Республика микёсида Давлат тиббий суғурта жамғармаси маблағларидан мақсадли фойдаланиш ҳолати ўрганилганда, молиялаштирилган маблағларни ўзлаштириш жараёнида 30 дан ортиқ қонунбузилиш ҳолатига йўл қўйилгани ва 46,9 миллиард сўм маблағ мақсадсиз сарфлангани аниқланди. Тиббиёт муассасаларини дори воситалари билан таъминлаш, харидлар ва ички дорихоналар фаолиятидаги коррупциявий хавф-ха-

Комплаенс назорати

ТИББИЁТ ТИЗИМИДА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ:

натижалар, танқидий таҳлил ва устувор вазифалар

«Давоми. Боши 2 ва 3-бетларда»

2 нафар ходим билан меҳнат шартномаси бекор қилинди. Шунингдек, 2 та ҳолатда 2 миллиард 728 миллион сўм бюджет ва давлат мақсадли жамғарма маблағларининг ноқонуний сарфланишининг олди олинди. Дори воситалари ва сарфлаш материаллари бўйича аниқланган 1,5 миллион сўмлик моддий зарар ундирилди. «Фармацевтика маҳсулотлари хавфсизлиги маркази» ДМ фаолияти ўрганилиб, Марказнинг 16 нафар ходимига нисбатан интизомий жазо чоралари кўрилди. Уларнинг 10 нафари билан меҳнат шартномаси бекор қилинди, 6 нафарига «хайфсан» берилди. Ноқонуний тўлаб берилган 15 миллион сўм маблағ ҳисоб рақамига қайтарилди.

ҲУДУДЛАРДАГИ ТАНҚИДИЙ ЎРГАНИШЛАР

Соғлиқни сақлаш тизимида тажриба-синов лойиҳаси амалга оширилаётган Бухоро ва Самарқанд, коррупциявий хавф-хатарларни минималлаштириш бўйича чора-тадбирлар амалга оширилмаган Наманган вилоятида коррупцияга қарши курашиш ишларининг самарадорлиги Вазирликнинг Комплаенс-назорат бошқармаси томонидан ўрганилди.

Маълумот учун, Бухорода 259 та ташкилотда 40 122 нафар ходим, Наманганда 245 та ташкилотда 46 947 нафар ходим, Самарқандда эса 441 та ташкилотда 52 107 нафар ходим фаолият юритади. Ушбу ҳудудларда 2026 йилда 48 та, 2025 йилда эса 99 та жиноят содир этилган. Хусусан, Бухорода 2026 йилда 16 та жиноят — 19 нафар ходим, 2025 йилда 34 та жиноят — 48 нафар ходим билан боғлиқ бўлган. Наманганда 2026 йилда 9 та жиноят — 15 нафар ходим, 2025 йилда 26 та жиноят — 46 нафар ходим билан боғлиқ бўлган. Самарқандда эса 2026 йилда 23 та жиноят — 38 нафар ходим, 2025 йилда 39 та жиноят — 57 нафар ходим билан боғлиқ ҳолатлар қайд этилган.

Жиноят турлари таҳлилига кўра, 33 нафар ходим ўзлаштириш, 26 нафари фирибгарлик, 20 нафари пора бериш, 2 нафари пора олиш, 3 нафари мансаб сохтакорлиги жиноятларини содир этган. Жиноятларнинг сабаблари ва уларнинг содир этилишига имкон берган шарт-шароитлар 3 та ҳудудда 750 нафар ходим иштирокида танқидий муҳокама қилиниб, уларни бартараф этиш чоралари белгиланди.

Бошқармаларнинг 56 нафар ходими қонунчиликдаги чекловларга риоя қилмагани аниқланди. Ҳолатлар 3 та Одоб-ахлоқ комиссиясида муҳокама қилиниб, 30 нафар ходимнинг меҳнат

шартномаси бекор қилинди, 9 нафари ротация қилинди, 7 нафарига «хайфсан», 1 нафарига жарима жазоси қўлланилди, 9 нафари манфаатлар тўқнашувини бартараф этиш бўйича расман огоҳлантирилди.

Маълумот учун: Бухорода 18 нафар, Наманганда 11 нафар, Самарқандда 27 нафар ходим билан боғлиқ ҳолатлар қайд этилган.

Туман ва шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими бошлиқларининг лавозимда ишлаш муддатлари ҳам таҳлил қилинди. Бухорода 8 нафари 3 йил, 2 нафари 4–5 йил, 2 нафари 6–10 йил, 1 нафари 15 йилдан ортиқ муддат давомида бир лавозимда ишлаб келмоқда. Наманганда 9 нафари 3 йил, 2 нафари 4–5 йил, 2 нафари 6–10 йил, 1 нафари 11–15 йил, 1 нафари 15 йилдан ортиқ муддатдан буён фаолият юритиб келмоқда. Самарқандда 9 нафари 3 йил, 4 нафари 4–5 йил, 2 нафари 6–10 йил, 1 нафари 15 йилдан ортиқ муддат давомида бир лавозимда фаолият юритмоқда. Жумладан, Норинда 2008 йилдан — 18 йил, Жондорда 2010 йилдан — 16 йил, Жомбойда 2008 йилдан — 18 йилдан буён айрим раҳбарлар айнан бир лавозимда ишлаб келмоқда. Коррупциявий хатти-ҳаракатлар ва жиноятлар кўрсаткичининг юқорилиги ҳамда ўз вақтида тегишли чора-тадбирлар кўрилмагани учун Бухоро вилояти соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбари Э.Олтиев ва Наманган вилояти соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбари А.Иминов эгаллаб турган лавозимидан озод этилган.

Тизимда юзага келган ва юзага келиши мумкин бўлган 24 та йўналишда 339 та манфаатлар тўқнашуви — непотизм ҳолати бартараф этилди. Шундан Бухорода 180 та, Самарқандда 159 та ҳолат қайд этилган. Мониторингларда 2,7 миллиард сўмлик молиявий хато ва камчиликлар аниқланди. Маълумот учун: Бухорода 1,3 миллиард сўм, Наманганда 736,3 миллион сўм, Самарқандда 1 миллиард сўмлик молиявий хато ва камчиликлар қайд этилган. Жумладан, Гиждувонда 589 миллион сўм, Пешкуда 262 миллион сўм, Санитария-эпидемиология кўмитасининг Қоровулбозор тумани бўлимида 501 миллион сўм, Попда 352,5 миллион сўм, Косонсойда 301,9 миллион сўм, Давлатободда 81,9 миллион сўм, Жомбойда 973,9 миллион сўмлик бюджет маблағлари мақсадсиз харажат қилинган кўрсатилган.

Гиждувонда 48,5 миллион сўмлик 7 894 дона гиёҳвандлик дори воситалари камомати бўйича туман прокуратураси томонидан дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда. Самарқандда раҳбар ходимларга қонунчилик талабларига зид равишда 29,1 миллион сўмлик иш ҳақи ва моддий рағбат-

лантириш маблағлари ноқонуний ва ортиқча тўлаб берилгани аниқланган. Бошқармалар бўйича вазирликка 2026 йилда 8 675 та, 2025 йилда эса 6 725 та мурожаат келиб тушди. Бу ўтган йилга нисбатан 1 950 тага кўп ёки 22,5 фоизга ошган. Жумладан, Бухорода 1 001 та мурожаат тушган бўлиб, 2025 йилда бу кўрсаткич 916 тани ташкил этган. Ўсиш 85 та ёки 8,5 фоиз.

Самарқандда 3 994 та, 2025 йилда 2 873 та мурожаат келиб тушган. Ўсиш 1 121 та ёки 28,1 фоиз. Наманганда 3 680 та, 2025 йилда 2 936 та мурожаат қайд этилган. Ўсиш 744 та ёки 20,1 фоизни ташкил этган. Соғлиқни сақлаш вазирининг Комплаенс бўйича ўринбосарининг сайёр қабуллари ўтказилди. Уларда келиб тушган 199 та мурожаатнинг 151 таси жойида ҳал қилинди, 1 040 нафардан ортиқ фуқаро бепул тиббий кўрикдан ўтказилди.

Маълумот учун, Гиждувонда 48 та мурожаат қабул қилиниб, 350 нафар фуқаро тиббий кўрикдан ўтказилди. Давлатободда 121 та мурожаат, 400 нафар фуқаро тиббий кўрикдан, Ургутда 30 та мурожаат, 290 нафар фуқаро тиббий кўрикдан ўтказилди. Ушбу ҳудуднинг 110 та туман, шаҳар ва вилоят даволаш-профилактика муассасасида «Очиқ эшиклар куни» ташкил қилиниб, 4 500 нафарга яқин аҳолига тиббиёт соҳасида амалга оширилаётган ислохотларнинг мазмун-моҳияти етказилди.

Бошқармалар тизимида молия-иқтисод соҳасига масъул 415 нафар ходим учун давлат бюджети маблағларидан оқилона фойдаланиш ва молиявий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бўйича ўқув-семинар ўтказилди. Шунингдек, «Коррупциясиз соҳа» лойиҳасини амалга ошириш бўйича «Йўл харита», туғруқ муассасаларидаги «маиший коррупция»ни минималлаштириш чора-тадбирлари режаси

ҳамда амалга оширилаётган ишларни кенг ёритишга мўлжалланган медиа-режа тасдиқланди.

МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР ВА ТИЗИМЛИ ЧОРАЛАР

Ўрганишлар давомида жами 57,5 миллиард сўмлик молиявий зарар аниқланди. Шундан 12,8 миллиард сўм маблағнинг мақсадсиз сарфланишининг олди олинди, етказилган зарарнинг 63,9 миллион сўми ундирилди. Ўтказилган 164 та хизмат текшируви натижасида коррупциянинг олдини олиш борасида намуна кўрсатмаган мансабдор шахсларнинг 74 нафари ишдан бўшатилади, 300 нафари интизомий, 2 нафари маъмурий жавобгарликка тортилди, 14 нафарига нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Вазирлик тизимидаги Фармацевтика маҳсулотлари хавфсизлиги маркази ва Харидлар Марказида «ISO 37001:2025 – Anti-bribery management systems» халқаро стандарти жорий этилди. Мазкур стандарт тиббиёт соҳасида Марказий Осиёда биринчилардан бўлиб жорий қилинди. Коррупцияга қарши курашиш самарадорлиги рейтингига вазирлик 83 балл билан «яхши» натижа қайд этди. Таққослаш учун, 2023 йилда 59,2 балл билан «қониқарсиз», 2024 йилда 61 балл билан «қониқарли» натижа қайд этилган.

Коррупция ҳақида тезкор хабар берувчи «1203» қисқа рақамли Call-маркази 24/7 режимида ишлаб, 387 та мурожаат ва 287 та хат кўриб чиқилди, уларнинг 423 таси қаноатлантирилди. Ишга қабул қилинаётган 280 нафар номзод қонунчиликдаги чекловлар бўйича текширилиб, улар юзасидан хулосалар берилди. Шунингдек, 15 806 нафар ходимнинг эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги 2026 йиллик декларацияни тўлдириши таъ-

Комплаенс назорати

ТИББИЁТ ТИЗИМИДА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ:

натижалар, танқидий таҳлил ва устувор вазифалар

«Давоми. Боши 2,3 ва 4-бетларда

минланди. 10 290 та эҳтимолӣ ман-
фаатлар тўқнашувининг 161 таси олди
олинди, 98 та манфаатлар тўқнашуви
бартараф этилди. Муассасаларда кор-
рупциянинг олдини олиш йўналишида
беморлар ва ходимлар ўртасида жами
54 784 нафар респондент қамраб олин-
ган сўровнома ўтказилди.

Натижаларга кўра, беморларнинг
0,8 фоизи врачга пул ёки совға берга-
нини, 4,7 фоизи текширишлар учун
пул тўлаганини, 66,8 фоизи дорини
шифокор рецепти асосида харид қил-
маганини билдирган. Ходимларнинг
эса 1,8 фоизи ишга қабул қилинишида
рахбарга пул берганини, 2,7 фоизи рах-
барни байрамларда қимматбаҳо буюм
ёки пул билан табриклаганини, 14,2
фоизи эса рахбарнинг эгаллаб турган
лавозимига лойиқ эмаслигини билдир-
ган. Соғлиқни сақлаш вазирлиги вазифа
ва функцияларидаги коррупциявий
хавф-хатарлар “E-anticor.uz” электрон
платформасида баҳоланиб, хавф-ха-
тарлар харитаси, коррупцияга қарши
курашиш бўйича Дастур, коррупция-
вий хавф-хатари юқори бўлган лаво-
зимлар рўйхати ва коррупцияга мойил
муносабатларнинг электрон реестри
шакллантирилиб, тасдиқлаш жараёни-
га киритилди.

“Коррупциясиз соҳа” лойиҳасини
амалга ошириш бўйича 6 та йўналишда
35 банддан иборат 2026–2027 йилларга
мўлжалланган “Йўл харитаси” ижрога
қаратилди. Рақобатни ривожлантириш
ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя
қилиш қўмитаси билан ҳамкорликда
давлат соғлиқни сақлаш ташкилотла-
ри ва муассасаларида “сирли мижоз”
тадбирларини биргаликда ўтказиш
бошланди. Соҳада ишлаб чиқилган 47
та қонунчилик ҳужжати коррупцияга
қарши экспертизадан ўтказилди.

23 та фаолият йўналиши бўйича
тайёрланган таҳлилий маълумот Ўзбе-
кистон Республикаси Президенти Ад-
министрацияси ва Коррупцияга қарши
курашиш агентлигига, 132 та таҳлилий
маълумот эса вазирлик раҳбариятига
киритилди. Аниқланган 498 та корруп-
циявий омилни бартараф этиш бўйича
56 та таклиф ишлаб чиқилиб, уларнинг
9 таси амалиётга татбиқ этилди. Айрим
вазифа ва функциялар рақамлашти-
рилиб, 62 та модул ишга туширилди.
5 та дастур ва “Йўл харита”ларидаги
топшириқлар ижроси таъминланди.
218 та туғруқхона фаолиятида мавжуд
коррупциявий ҳолатлар ва омилларни
бартараф этиш бўйича 2026 йилга мўл-
жалланган “Йўл харитаси” тасдиқла-
ниб, ижрога қаратилди. Тизимдаги 60
нафар рахбар ходим, хусусан, ҳудудий
бошқармалар бошлиқлари ва респу-
блика ташкилотлари рахбарлари билан
маиший коррупцияга қарши курашиш

ва унинг олдини олиш чора-тадбирла-
ри танқидий муҳокама қилиниб, улар
услубий жиҳатдан таъминланди.

ЎҚИТИШ, ТАРҒИБОТ ВА ИЧКИ ҲУЖЖАТЛАР

Коррупцияга қарши билим ва кў-
никмаларни ошириш мақсадида 3 231
нафар бошқарув ходими “Коррупцияга
қарши курашиш виртуал академияси”
электрон платформасида, яна 1 584
нафар ходим бошқа ўқув курсларида
ўқитилди. “Тиббиётда коррупцияни
олдини олиш” бўйича махсус ўқув кур-
си ташкил этилиб, 2 442 нафар талаба
ҳамда 51 243 нафар шифокор ва ўрта
тиббиёт ходими ўқитилди.

Соҳада амалга оширилаётган ис-

лохотлар ва коррупцияга қарши ку-
рашиш ишларини оммавий ахборот
воситаларида кенг ёритиш мақсадида
Медиа-режа тасдиқланди. Унинг дои-
расида 916 та тарғибот тадбири ўткази-
либ, 435 603 нафар иштирокчи қамраб
олинди. Вазир ҳамда соҳа раҳбарлари-
нинг — жами 234 нафар рахбарнинг
коррупцияга қарши курашишга оид
муурожаатномаси эълон қилинди.

7 та ҳудудда — Қорақалпоғистон
Республикаси, Тошкент, Жиззах, Бу-
хоро, Наманган ва Самарқанд вилоят-
лари ҳамда Тошкент шаҳрида ходим-
лар билан индивидуал профилактика
ва танқидий йиғилишлар ўтказилди.
Коррупцияга қарши курашиш меха-
низмларини институционал жиҳатдан
мустаҳкамлаш мақсадида “Комплаенс
ва коррупцияга қарши ички назорат
бўйича ўринбосар ҳамда коррупцияга
қарши ички назорат бўлимини ташкил
этиш ҳақида”ги вазир буйруғи ишлаб
чиқилди.

Мазкур ҳужжат доирасида вазирлик
ва ҳудудий бошқармаларнинг ташки-
лий тузилмаси, Соғлиқни сақлаш ва-
зирининг комплаенс ва коррупцияга
қарши курашиш бўйича ўринбосари
тўғрисидаги Низом, Коррупцияга қар-
ши ички назорат бўлими тўғрисидаги

Низом, ходимларнинг лавозим йўриқ-
номалари ҳамда тегишли лавозимлар
учун малакага оид минимал талаблар
ишлаб чиқилди. Шунингдек, хорижий
мамлакатларга хизмат сафарлари ва
ташрифларни ташкил этиш қоидала-
ри, хизмат сафарлари ҳамда чет эллик
вакилларнинг ташрифларини назар-
да тутувчи “Ўзбекистон Республика-
си Соғлиқни сақлаш вазирлигининг
халқаро-ҳуқуқий ҳамкорлик соҳаси-
даги фаолиятини тартибга солиш чо-
ра-тадбирлари тўғрисида”ги буйруқ
лойиҳаси ишлаб чиқилди. Одоб-ахлоқ
комиссиясининг янги таркиби фаоли-
ти ҳам йўлга қўйилди.

теграция қилиниб, мониторинг олиб
бориш, шунингдек, бюджет маблағла-
рининг мақсадли ишлатилишини элек-
трон кузатиб бориш имконияти ярати-
лади. Коррупция хавфи ва омилларини
баҳолаш асосида ташкилотлар “ки-
зил”, “сарик” ва “яшил” тоифаларга
ажратилиб, улар устидан “рақамли на-
зорат” ўрнатилади. Шунингдек, “кор-
рупциявий хавфларнинг картотекаси”
ва умумий картографияси шаклланти-
рилади. “Лойиҳа офиси” фаолияти
учун 1 нафар масъул ходим бирикти-
рилиб, коррупция хавфи юқори бўлган
10 та соҳа таҳлил қилинмоқда.

ХУЛОСА

Соғлиқни сақлаш тизимида корруп-
цияга қарши курашиш бўйича амалга
оширилаётган чора-тадбирлар таҳлили
бугунги ёндашув алоҳида ҳуқуқбузар-
ликларни аниқлашдан тизимли профи-
лактика, рақамлаштириш, манфаатлар
тўқнашувини бартараф этиш, давлат
харидлари ва бюджет маблағлари усти-
дан назоратни кучайтириш босқичига
ўтаётганини кўрсатмоқда.

Шу маънода, коррупцияга қарши
курашишни фақат жазо чоралари би-
лан эмас, балки унинг келиб чиқишига
имконият яратаётган механизмларни
ўзгартириш, инсон омилини камай-
тириш, очик маълумотлар ва рақамли
назоратни кенгайтириш, жамоатчилик
назоратини кучайтириш орқали давом
этириш муҳим аҳамият касб этади.

Белгиланган “Рақамли комплаенс”,
“коррупциявий хавф-хатарлар па-
спорти”, рахбарларнинг “коррупцияга
қарши психологик портрети”, ташки-
лотларни “қизил”, “сарик”, “яшил”
тоифаларга ажратиш, коррупциявий
хавфларнинг умумий картографиясини
шакллантириш каби янги механизмлар
тўлиқ ва самарали ишласа, соҳада
коррупциявий хавфларни содир бўл-
ганидан кейин эмас, балки улар юзага
келишидан олдин аниқлаш имконияти
кенгайди.

Энг асосий мақсад эса ўзгармас:
соғлиқни сақлаш тизимида ҳар бир
бюджет маблағи манзилли сарфлани-
ши, ҳар бир қарор қонуний ва шэф-
фоф қабул қилиниши, ҳар бир тиббиёт
муассасасида фуқаро ортиқча тўлов,
таъмагирлик ёки бошқа коррупциявий
тўсиқларга дуч келмасдан, қонун би-
лан қафолатланган тиббий хизматдан
фойдалана олиши лозим.

Коррупциядан ҳоли, очик ва ҳисоб-
дор тиббиёт тизими — нафақат давлат
бошқаруви самарадорлиги, балки ин-
сон қадр ва жамиятнинг давлатга бўл-
ган ишончини таъминлайдиган муҳим
шартдир.

Жалолiddин АСАМУТДИНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Соғлиқни сақлаш вазирининг
Комплаенс бўйича ўринбосари.

КЕЛГУСИДАГИ РЕЖАЛАР

Коррупциянинг олдини олиш, на-
зорат механизмларини янада рақам-
лаштириш ва реал вақт режимида
таҳлил юритиш мақсадида қатор янги
ташаббуслар амалга оширилиши бел-
гиланган. Аввало, “Ситуацион марказ”
фаолияти қайта ташкил қилинмоқда.
Шунингдек, “Рақамли комплаенс”
платформаси интеграция қилинади.

Вазирлик, ҳудудий бошқармалар,
тизим ташкилотлари ва муассасала-
рининг “коррупциявий хавф-хатарлар
паспорти” шакллантирилади. Унда
коррупциявий омиллар таҳлил қили-
нади, жамланади ва уларнинг олдини
олиш бўйича комплекс чора-тадбир-
лар белгиланади. Барча даражадаги
рахбарларнинг “коррупцияга қарши
психологик портрети, паспорти” яра-
тилади. Бунда мансабдор шахснинг
коррупцияга мойиллиги ёки корруп-
цияга тоқатсизлиги, жамоадаги ўрни,
одоб-ахлоқи ҳамда давлат хизматчи-
сига қўйиладиган талабларга мослиги
ўрганилади.

Барча электрон платформалар ин-

Ирсий холестерин хавфи

ЎЗБЕКИСТОН ОИЛАВИЙ ГИПЕРХОЛЕСТЕРИНЕМИЯГА

Мамлакатимизда ва Марказий Осиёда илк бор янги авлод секвенирлаш технологияси асосида ўтказилган генетик тадқиқот юрак-қон томир касалликларини барвақт аниқлаш ва олдини олишда янги босқични бошлаб бермоқда.

Юрак-қон томир касалликлари дунё миқёсида аҳоли саломатлигига таъсир кўрсатаётган энг жиддий муаммолардан бири бўлиб қолмоқда. Инфаркт, инсульт ва атеросклероз каби касалликлар кўпинча нотўғри овқатланиш, камҳаракатлик, чекиш ёки ортиқча вазн билан боғланади. Бироқ, баъзи инсонларда юрак-қон томир хасталиклари хавфи турмуш тарзига боғлиқ омилардан анча олдин - туғилган кундан бошлаб шаклланади.

Бунга оилавий гиперхолестеринемия, яъни ОГХ деб аталадиган ирсий касаллик сабаб бўлиши мумкин. У қондаги паст зичликдаги липопротеинлар -халқ орасида “ёмон” холестерин деб аталадиган LDL-холестерин микдорининг болаликданоқ юқори бўлиши билан тавсифланади. Натижада холестерин қон томирлари деворида йиллар давомида тўпланиб, атеросклероз жараёнини тезлаштиради.

Бутунжаҳон Юрак Федерациясининг 2022 йилги Холестеринга қарши кураш йўл харитасида юқори холестерин даражасини барвақт аниқлаш, аҳоли ўртасида скринингни кенгайтириш ва хавф гуруҳларини ўз вақтида даволаш глобал соғлиқни сақлашнинг устувор вазифаларидан бири сифатида белгиланган.

КАСАЛЛИКНИНГ АСОСИЙ ХАВФИ — УНИНГ ЯШИРИН КЕЧИШИДА

Оилавий гиперхолестеринемиянинг энг хавфли жиҳати шундаки, инсон узок йиллар давомида ўзини мутлақо соғлом ҳис қилиши мумкин. Қондаги LDL-холестерин юқори бўлса ҳам, кўп ҳолларда оғриқ ёки яққол ташқи белги кузатилмайди.

Бироқ организмда атеросклеротик ўзгаришлар аста-секин ривожланиб боради. Касаллик ўз вақтида аниқланмаган тақдирда беморларда юрак ишемик касаллиги эрта ривожланиши, мураккаб тиббий аралашувларга эҳтиёж пайдо бўлиши, меҳнат қobiliяти чекланиши ва бошқа оғир оқибатлар хавфи ортади. Халқаро маълумотларда оилавий гиперхолестеринемия 25-55 ёшдаги катталар орасида кузатиладиган миокард инфарктларининг қарийб 20 фоизи билан боғлиқ бўлиши мумкинлиги қайд этилган.

Шу билан бирга, касаллик эрта аниқланса, уни назорат қилиш имконияти юқори. Ўз вақтида белгиланган профилактика, мунтазам тиббий кузатув ва холестерин микдорини пасайтирувчи даволаш чоралари юрак-қон томир асоратлари хавфини сезиларли камайтиришга хизмат қилади. Бутунжаҳон Юрак Федерацияси LDL-холестеринни пасайтириш атеросклеротик юрак-қон томир хавфини камайтиришда асосий йўналишлардан бири эканини таъкидлайди.

ЎЗБЕКИСТОН УЧУН НЕГА ДОЛЗАРБ?

Ўзбекистонда юрак-қон томир касалликлари аҳоли ўлими ва меҳнат қobiliяти йўқотилишининг етакчи сабаблари каторида туради. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларида мамлакатимизда ўлимнинг асосий сабаблари орасида юрак ишемик касаллиги ва инсульт юқори ўринларни эгаллаши кўрсатилган.

Тақдим этилган илмий материалларда Ўзбекистонда юрак-қон томир касалликлари барча ўлим ҳолатларининг 60 фоизгача қисмини ташкил этиши, уларнинг ярмидан кўпи атеросклеротик юрак-қон томир касалликлари билан боғлиқ экани қайд этилган. Шу сабабли дислипидемияни, яъни қондаги ёғ моддалари мувозанати бузилишини барвақт аниқлаш ва назорат қилиш 2030 йилга қадар юрак-қон томир касалликларидан эрта ўлимни 30 фоизга камайтириш мақсадига эришишда муҳим аҳамият касб этади.

Оилавий гиперхолестеринемиянинг ўртача тарқалиши ҳар 200 кишига бир ҳолат деб қабул қилинса, 38 миллионлик аҳоли орасида касалликка чалинганлар сони тахминан 190 минг нафарни ташкил этиши мумкин. Бу рақам аниқ рўйхатга олинган беморлар сони эмас, балки халқаро тарқалиш кўрсаткичи асосида ҳисобланган эпидемиологик баҳолашдир.

Айни пайтда, тақдим этилган EAS FHSC халқаро ахборотномасида Ўзбекистондаги эҳтимолий беморлар сони 120 минг нафар деб кўрсатилган. Бу тафовут ҳисоб-китобда қўлланган тарқалиш коэффициенти ёки аҳоли гуруҳларини баҳолаш услуби турлича бўлгани билан изоҳланиши мумкин. Мамлакат миқёсида ягона регистр ва кенг қамровли скрининг тизими шакл-

лантирилиши келгусида касалликнинг ҳақиқий тарқалишини янада аниқ белгилаш имконини беради.

ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК — МИЛЛИЙ ТИЗИМНИ КУЧАЙТИРУВЧИ ОМИЛ

Оилавий гиперхолестеринемияни самарали назорат қилиш фақат алоҳида беморларни даволаш билан чекланмайди. Бунинг учун аҳоли хабардорлигини ошириш, бирламчи тиббий бўғинда хавф гуруҳларини аниқлаш, лаборатория ва генетик диагностика имкониятларини кенгайтириш, беморларни йўналтириш ҳамда узок муддатли кузатув тизимини ташкил қилиш талаб этилади.

Шу мақсадда Республика ихтисослаштирилган кардиология илмий-амалий тиббиёт маркази ва Ўзбекистон кардиологлари ассоциацияси оилавий гиперхолестеринемияга бағишланган бир қатор нуфузли халқаро ташаббусларда иштирок этмоқда.

Улар каторига:

— *Европа Атеросклероз жамиятининг Familial Hypercholesterolaemia Studies Collaboration — FHSC* глобал ҳамкорлиги;

— *Оилавий гиперхолестеринемияни ташхислаш, скрининг қилиш ва даволашга қаратилган ScreenProFH* лойиҳаси;

— *касалликнинг оғир — гомозигот шакли бўйича HSC халқаро клиник ҳамкорлиги;*

— *2025 йилдан бошлаб Европа Атеросклероз жамиятининг Lipid клиникалари тармоғи қиради.*

EAS FHSCнинг 2026 йил баҳорги ахборотномасида Ўзбекистон ва Марказий Осиёда янги авлод секвенирлаш усули асосида ўтказилган биринчи генетик тадқиқот алоҳида материал сифатида ёритилди. Унда Ўзбекистоннинг FHSC, ScreenProFH, HSC ва Lipid Clinic Network платформаларидаги иштироки мамлакатда касалликни аниқлаш ва бошқариш механизмларини мустаҳкамлаётгани таъкидланган.

ЯНГИ АВЛОД СЕКВЕНИРЛАШ: ТАШХИСДА ЯНГИ ИМКОНИЯТ

Оилавий гиперхолестеринемия кўпинча холестерин алмашинувида жавоб берувчи генлардаги ўзгаришлар билан боғлиқ. Хусусан, LDLR, APOB, PCSK9 каби генлардаги патоген вариантлар LDL-холестериннинг қондан етарли даражада чиқарилмаслигига ва унинг юқори микдорда сақланиб қолишига олиб келиши мумкин. Ўзбекистонлик беморларга бағишланган PLOS ONE тадқиқотида ҳам моноген

-Ирсий холестерин хавфи

ҚАРШИ ГЛОБАЛ КУРАШГА ҚЎШИЛДИ

ОГХни аниқлашда шу каби генетик омиллар ўрганилган.

Янги авлод секвенирлаш - NGS технологияси бир вақтнинг ўзида кўплаб генлар ва генетик вариантларни таҳлил қилиш имконини беради. Бу усул нафақат касалликка клиник гумонни тасдиқлаш, балки унинг қайси генетик ўзгариш билан боғлиқ эканини аниқлашга ҳам ёрдам беради.

Ўзбекистонда мазкур технология асосидаги тадқиқот Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлигининг «Ирсий дислипидемияларни ташхислаш ва даволаш бўйича протоколларни ишлаб чиқиш» илмий гранти доирасида амалга оширилмоқда. AL-8223092044 рақами билан давлат рўйхатидан ўтказилган лойиҳа уч йил давомида секвенирлашнинг уч босқичини қамраб олади.

Бу – ўзбек популяциясида ОГХ билан боғлиқ генетик вариантларни кенг қамровда баҳолашга қаратилган илк тадқиқотдир. У нафақат миллий, балки минтақавий аҳамиятга эга: Марказий Осиё аҳолисида оилавий гиперхолестеринемиянинг генетик хусусиятлари ҳали етарлича ўрганилмаган.

БИРИНЧИ НАТИЖАЛАР
НИМАНИ КЎРСАТДИ?

Лойиҳанинг дастлабки босқичида, 2025 йилда юрак ишемик касаллиги ва оилавий гиперхолестеринемияга чалинган ўзбек беморларида:

10 та патоген генетик вариант ҳамда 21 та клиник аҳамияти ҳозирча тўлиқ аниқланмаган вариант топилди.

Патоген вариант - касалликнинг келиб чиқиши билан боғлиқлиги илмий далиллар асосида тасдиқланган генетик ўзгаришдир. Ноаниқ аҳамиятга эга вариант эса ҳозирча касалликка сабаб бўлиши ёки бўлмаслиги ҳақида етарли маълумот тўпланмаган ўзгаришни англатади. Бундай вариантлар бўйича қўшимча клиник, оилавий ва лаборатория кузатувлари талаб этилади.

Тадқиқот натижалари 2026 йилда PLOS ONE халқаро илмий журна-лида “Genetic yield of next-generation sequencing for detecting monogenic familial hypercholesterolemia in Uzbek patients with coronary artery disease” номи билан эълон қилинди. Ушбу натижаларни фақат 31 та генетик ўзгариш аниқлангани сифатида эмас, балки Ўзбекистонда ирсий юрак-қон томир хавфини ўрганиш бўйича миллий илмий маълумотлар базаси шакллана бошлагани сифатида баҳолаш лозим.

БИР БЕМОРАН
БУТУН ОИЛА
САЛОМАТЛИГИ САРИ

Генетик ташхиснинг энг муҳим афзалликларидан бири – каскадли скрининг ўтказиш имкониятидир.

Агар бир беморда ОГХга сабаб

бўлувчи патоген генетик вариант топилса, унинг биринчи даражали қариндошлари – ота-онаси, ака-укаси, опа-синглиси ва фарзандларида ҳам шу ўзгариш бўлиши эҳтимоли юқори бўлади. Шунинг учун оила аъзолари босқичма-босқич текширилади.

Бундай ёндашув орқали:

– ҳали клиник белгилар пайдо бўлмаган инсонларни аниқлаш;

– болалар ва ўсмирларда хавфни эрта баҳолаш;

– холестерин даражасини мунтазам назорат қилиш;

– юрак-қон томир касалликларининг бирламчи профилактикасини ўз вақтида бошлаш мумкин.

Тақдим этилган тадқиқот материалларида аниқланган генетик вариантлар оилаларда каскадли скрининг ўтказиш ва қариндошлар, жумладан болаларда касалликни эрта босқичда аниқлаш имконини бериши таъкидланган.

Шу маънода, бир беморга қўйилган генетик ташхис фақат ўша инсоннинг эмас, балки бутун бир оиланинг соғлигини муҳофаза қилишга хизмат қилиши мумкин.

ИЛМИЙ НАТИЖАДАН
АМАЛИЁТГАЧА

Тадқиқотнинг дастлабки натижалари муҳим илмий ютуқ ҳисобланади. Аммо унинг ҳақиқий самараси олинган маълумотларни соғлиқни сақлаш амалиётига татбиқ этиш билан белгиланади.

Келгусида қуйидаги вазифалар устувор аҳамият касб этади:

Биринчидан, оилавий гиперхолестеринемия бўйича миллий клиник протоколларни такомиллаштириш зарур. Уларда касалликка гумон қилиш мезонлари, LDL-холестерин кўрсаткичлари, оилавий анамнез, генетик текширув ва беморни кейинги кузатувга олиш тартиби аниқ белгиланиши лозим.

Иккинчидан, бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасаларида ОГХ ҳақидаги билимларни ошириш муҳим. Чунки касалликни илк бор оилавий шифокор, терапевт, педиатр ёки кардиолог гумон қилиши мумкин.

Учинчидан, липид профилини текшириш ва генетик диагностикадан фойдаланиш имкониятларини босқичма-босқич кенгайтириш талаб этилади. Генетик тест ҳар бир фуқаро учун оммавий таҳлил сифатида эмас, балки клиник мезонлар асосида танланган хавф гуруҳларида қўлланиши мақсадга мувофиқ.

Тўртинчидан, ОГХ билан касалланган беморларнинг миллий регистрини шакллантириш зарур. Ягона регистр касалликнинг ҳақиқий тарқалиши, ташхис қўйиш ёши, даволаш натижалари ва ҳудудлар ўртасидаги

фарқларни баҳолаш имконини беради.

Бешинчидан, аҳоли ўртасида “холестерин фақат катта ёшдагилар муаммоси” деган нотўғри тушунчани ўзгартириш керак. Оилада ёшликда инфаркт ёки тўсатдан юрак билан боғлиқ оғир ҳолатлар кузатилган бўлса, бу шифокорга мурожаат қилиш учун жиддий сигнал бўлиши мумкин.

ИҚТИСОДИЙ ЖИХАТДАН
ҲАМ МУҲИМ ЁНДАШУВ

Оилавий гиперхолестеринемияни эрта аниқлаш фақат тиббий эмас, балки иқтисодий аҳамиятга ҳам эга.

Касаллик кеч ташхисланганда инфарктни даволаш, юқори технологияли жарроҳлик аралашувлари, стационар ёрдам, реабилитация ва меҳнат қобилияти йўқотилиши билан боғлиқ харажатлар ортади. Эрта ташхисда эса асосий эътибор профилактика, холестеринни назорат қилиш ва асоратларнинг олдини олишга қаратилади. EAS FHSC ахборотномасида ҳам ўз вақтида ташхис қўйиш нисбатан камроқ харажат талаб қилиши ва кўплаб оғир оқибатларнинг олдини олиши таъкидланган.

Шу боис, ОГХ скринингига сарфланган маблағни фақат тиббий харажат сифатида эмас, балки келгусидаги инфарктлар, ногиронлик ва меҳнат унумдорлиги йўқотилишининг олдини олувчи узок муддатли инвестиция сифатида баҳолаш мақсадга мувофиқ.

МИНТАҚАВИЙ
АҲАМИЯТГА ЭГА ҚАДАМ

Ўзбек популяциясида ўтказилган мазкур тадқиқот ОГХ генетик вариантларини хариталаш йўлида Ўзбекистон ва Марказий Осиё учун биринчи муҳим қадам сифатида баҳоланмоқда.

Марказий Осиё мамлакатларида аҳолининг генетик хусусиятлари, ниҳоҳ ва миграция тарихи, турмуш тарзи ҳамда юрак-қон томир касалликлари хавфи бошқа минтақалардан фарқ қилиши мумкин. Шунинг учун Европа ёки Америка аҳолисида олинган маълумотларни тўғридан-тўғри қўллаш ҳар доим ҳам етарли эмас. Маҳаллий популяцияга хос илмий маълумотлар эса диагностика алгоритмлари ва даволаш ёндашувларини янада аниқлаштиришга ёрдам беради.

Ўзбекистоннинг халқаро илмий ҳамкорлик тармоқларига қўшилиши миллий мутахассисларга тажриба алмашиш, замонавий лаборатория ва клиник стандартларни жорий этиш,

Р. АЛИЕВА, А. ШЕК, К.ФОЗИЛОВ, Г.АБДУЛЛАЕВА, Л. КАН,
С. ХОШИМОВ, А. КИМ, У. НИЗОМОВ, Д. ЮСУПАЛИЕВА,
Республика ихтисослаштирилган кардиология илмий-амалий тиббиёт маркази мутахассислари.
Анастасия БОГАЧЁВА,

Беларусь давлат университети Молекуляр биология кафедраси профессори.
Алишер АБДУЛЛАЕВ,

Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Илғор технологиялар маркази мутахассиси.

”

Генетик ташхиснинг энг муҳим афзалликларидан бири – каскадли скрининг ўтказиш имкониятидир. Агар бир беморда ОГХга сабаб бўлувчи патоген генетик вариант топилса, унинг биринчи даражали қариндошлари – ота-онаси, ака-укаси, опа-синглиси ва фарзандларида ҳам шу ўзгариш бўлиши эҳтимоли юқори бўлади.

қўшма тадқиқотлар ўтказиш ҳамда мамлакат маълумотларини глобал илмий базаларга киритиш имконини яратмоқда.

ЭРТА ТАШХИС - СОҒЛОМ
КЕЛАЖАК КАФОЛАТИ

Оилавий гиперхолестеринемия кам учрайдиган, фақат тор доирадаги мутахассисларга дахлдор касаллик эмас. У ҳар 200 кишидан бирида учраши мумкин бўлган, аммо аксарият ҳолатларда аниқланмай қолаётган жиддий тиббий-ижтимоий муаммодир.

Ўзбекистонда янги авлод секвенирлаш технологияси асосида бошланган тадқиқот, биринчи патоген вариантларнинг аниқланиши ва мамлакатнинг нуфузли халқаро дастурларга қўшилиши соҳада янги босқич бошланганидан далолат беради.

Энди асосий вазифа - илмий натижаларни амалиётга изчил татбиқ этиш, шифокорлар ва аҳоли хабардорлигини ошириш, оилаларда каскадли скринингни йўлга қўйиш ҳамда ҳар бир юқори хавфли беморни ўз вақтида аниқлашдан иборат.

Чунки оилавий гиперхолестеринемияда вақт ҳал қилувчи омилдир: касаллик қанчалик эрта аниқланса, инфаркт ва бошқа оғир юрак-қон томир асоратларининг олдини олиш имконияти шунчалик юқори бўлади.

Ўзбекистоннинг глобал саъй-ҳаракатларга қўшилиши эса нафақат миллий соғлиқни сақлаш тизими ривожига, балки бутун Марказий Осиёда ирсий юрак-қон томир касалликларига қарши кураш самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

«Ишонч, ҳалоллик ва шаффофлик!»

ХАЛҚАРО ЭЪТИРОФ — ЮКСАК ИШОНЧ БЕЛГИСИ

Бугун тиббиёт тизимида сифатли хизмат кўрсатиш билан бир қаторда, бошқарувда очиқлик, шаффофлик ва ҳалоллик тамойилларини мустаҳкамлаш тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Зеро, инсон саломатлиги ва ҳаёти билан боғлиқ соҳада ҳар қандай қарор, ҳар қандай жараён, аввало, бемор манфаатига хизмат қилиши керак.

Шу маънода, Республика ихтисослаштирилган эндокринология илмий-амалий тиббиёт марказининг «Коррупцияга қарши бошқарув тизими» халқаро стандарти талабларини комплекс жорий этиб, мустақил халқаро аудитдан муваффақиятли ўтгани эътиборга молик воқеадир.

Марказга ISO 37001:2025 халқаро сертификатининг топширилиши нафақат муассасанинг бошқарув тизими-

йилларда марказда аҳолига кўрсатилаётган тиббий хизматлар сифатини янада яхшилаш, бошқарув жараёнларини такомиллаштириш, иш фаолиятида очиқлик ва шаффофликни таъминлаш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилди.

Айниқса, коррупциянинг олдини олиш, манфаатлар тўқнашувини самарали бошқариш, тиббий хизмат кўрсатиш жараёнида инсон омилини

цияга қарши комплаенс механизмлари самарали йўлга қўйилганидан далолат беради.

Энг муҳими, бундай ёндашувнинг марказида инсон манфаати турибди. Бемор тиббий муассасага мурожаат қилганда, у нафақат малакали тиббий ёрдам, балки адолатли ва шаффоф муносабатни ҳам кутади. Тиббий хизматда ортикча бюрократик тўсиқларни камайтириш, инсон омилини қисқартириш ва барча жараёнларни аниқ тартиб асосида ташкил этиш эса бемор ишончини мустаҳкамлашнинг муҳим омилларидан биридир.

Мустақил халқаро сертификатлаш органи томонидан ўтказилган аудит якунига кўра, Республика ихтисослаштирилган эндокринология илмий-амалий тиббиёт маркази ISO 37001:2025 халқаро сертификатига эга бўлди.

Сертификат Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Ж. Асамутдинов ҳамда Корея Республикасининг «G-CERTI. CO» компанияси вакиллари томонидан тантанали равишда топширилди.

Бу эътироф, бир томондан, марказ жамоасининг амалга оширган ишлари-га берилган халқаро баҳо бўлса, иккинчи томондан, соғлиқни сақлаш тизимида ҳалоллик, очиқлик ва шаффофликни таъминлаш йўлидаги саъй-ҳаракатлар-

ни янги босқичга кўтариш учун муҳим қадамдир.

Айни пайтда тиббиёт соҳасида рақамлаштириш, электрон хизматларни кенгайтириш ва замонавий бошқарув усулларини жорий этиш инсон омилини камайтиришга, жараёнларни янада шаффоф ташкил этишга хизмат қилмоқда. Бу эса коррупциявий хавфларни барвақт аниқлаш ва уларнинг олдини олиш имкониятларини кенгайтиради.

Республика эндокринология марказининг ISO 37001:2025 сертификатига эга бўлиши ҳам ана шу эзгу мақсадларнинг амалий ифодасидир. Зеро, замонавий тиббиётда юқори сифатли даволаш технологиялари қанчалик муҳим бўлса, бемор ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, адолатли муносабат ва ҳалол бошқарув тамойиллари ҳам шунчалик аҳамиятлидир.

Бугун эндокринология соҳасида беморлар манфаатини устувор қўйган, шаффоф ва коррупциядан холи муҳитни шакллантиришга қаратилган бундай ташаббуслар соҳа тараққиётининг муҳим мезонига айланмоқда.

ISO 37001:2025 сертификати — бу шунчаки ҳужжат эмас. У, аввало, ишонч, ҳалоллик, шаффофлик ва бемор манфаатини устувор қўйиш йўлидаги тизимли меҳнатнинг халқаро эътирофидир.

даги муайян ўзгаришларнинг, балки тиббий хизмат сифатини ошириш, беморлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва соғлиқни сақлаш соҳасида коррупцияга қарши самарали механизмларни жорий этиш борасидаги изчил саъй-ҳаракатларнинг ҳам эътирофидир.

Ушбу муносабат билан тиббиёт муассасасида халқаро сертификатни топширишга бағишланган анжуман ўтказилди. Унда Соғлиқни сақлаш вазири масъуллари, соҳа вакиллари, марказ раҳбарияти ҳамда халқаро экспертлар иштирок этди.

Тадбирда таъкидланганидек, сўнгги

камайтириш, қарор қабул қилиш механизмларини такомиллаштириш ҳамда ходимларнинг ҳалоллик тамойилларига қатъий амал қилишини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди.

Бу жараёнда ISO 37001 халқаро стандарти талабларининг жорий этилиши муҳим аҳамият касб этди. Мазкур стандарт ташкилотларда коррупциянинг олдини олиш, аниқлаш ва унга қарши чора кўришга қаратилган бошқарув механизмларини тизимли йўлга қўйишга хизмат қилади. Шу жиҳатдан қараганда, сертификатнинг қўлга киритилиши марказда корруп-

«Тиббиётда меҳнат муҳофазаси»

ҲАМКОРЛИК ВА ТАЖРИБА АЛМАШИНУВИ

ЖОРИЙ ЙИЛНИНГ 3 СЕНТЯБРЬ КУНИ МЎЎУЛИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ КОНФЕДЕРАЦИЯСИ КОНФЕРЕНЦ-ЗАЛИДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХОДИМЛАРИ КАСАБА УЮШМАЛАРИ КЕНГАШИ ҲАМДА МЎЎУЛИСТОН СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХОДИМЛАРИ КАСАБА УЮШМАСИ ҲАМКОРЛИГИДА ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯ ЎЗ ИШINI БОШЛАДИ.

«Меҳнаткашларни соғлиқни сақлаш тизимида муҳофаза қилиш касаба уюшмалари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири сифатида: Мўғулистон тажрибаси» мавзусидаги тадбирда Қозоғистон,

Қирғизистон, Мўғулистон, Тожикистон ва Ўзбекистон соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмалари вакиллари, шунингдек, Мўғулистон касаба уюшмалари Конфедерацияси ва соҳа ташкилотлари вакиллари иштирок этмоқда.

Конференцияда тиббиёт ходимларининг меҳнат муҳофазасини таъминлаш, хавфсиз ва муносиб меҳнат шароитларини яратиш, касаба уюшмаларининг бу борадаги роли ҳамда илғор тажрибаларни ўзаро алмашиш масалалари муҳокама қилинмоқда.

Саҳифа материалларини Ибодат СОАТОВА тайёрлади

Муҳим қадам

МАРКАЗИЙ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЛАБОРАТОРИЯСИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Бугун тиббиёт тараққиётини замонавий илмий тадқиқотларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Айниқса, касалликларни эрта аниқлаш, уларнинг келиб чиқиш механизмларини чуқур ўрганиш, индивидуал ёндашув асосида диагностика ва даволаш усулларини такомиллаштиришда лаборатория тадқиқотлари алоҳида аҳамият касб этади..

Ана шундай эзгу мақсадлар йўлида Самарқанд давлат тиббиёт университетида яна бир муҳим қадам ташланди. Университет хузуридаги Иммунология, аллергология ва инсон геномикаси илмий-амалий марказида Марказий илмий тадқиқотлар лабораторияси ташкил этилиб, фойдаланишга топширилди. Очилиш маросимида Самарқанд давлат тиббиёт университети ректори, профессор Жасур Ризаев сўзга чиқиб, Мустақиллигимизнинг 35 йиллик байрами арафасида фойдаланишга топширилаётган мазкур янги лабораториянинг нафақат илмий изланишлар кўламини

тиббиёт университети ректори Жасур Ризаев.

Марказий илмий тадқиқотлар лабораториясининг очилиши ёш олимлар, докторантлар, мустақил тадқиқотчилар ва профессор-ўқитувчилар учун ҳам янги имкониятлар эшигини очади. Эндиликда бу ерда замонавий илмий тадқиқотларни амалга ошириш, халқаро грантлар ва инновацион лойиҳалар устида ишлаш, янги диагностика ва даволаш усулларини ишлаб чиқиш учун мустаҳкам илмий база шаклланади. Мазкур лабораториянинг ташкил этилиши университетда илмий-тадқиқот фаолиятини янги босқичга олиб чиқиш,

қилиш ва тайёрлашдан тортиб, уларни молекуляр, биокимёвий, морфологик ва статистик таҳлил қилишгача бўлган жараёнлар яхлит илмий тизим асоси-

кенгайтириши, балки уларнинг натижаларини амалий тиббиётга татбиқ этиш имкониятларини ҳам сезиларли даражада оширишини алоҳида таъкидлади. Янги лабораторияда фундаментал ва амалий тадқиқотларни замонавий талаблар асосида олиб бориш, биотиб-биётнинг долзарб муаммоларини чуқур ўрганиш ҳамда илмий натижаларни амалиётга татбиқ этиш учун кенг имкониятлар яратилган. Марказий илмий тадқиқотлар лабораторияси таркибида молекуляр биология, геномика, мито-

хондриал биология, ҳужайраларни култивация қилиш, ПЗР амплификацияси ва геномик секвенирлаш, ДНК экстракцияси, гистокимё ва иммуногистокимё, морфометрик таҳлил, оксилларнинг физик-кимёвий таҳлили, биокимёвий ва микробиологик тадқиқотлар каби муҳим йўналишлар жамланган. Айниқса, митохондриял биология йўналишидаги тадқиқотлар ҳужайра энергетикаси, қариш жараёнлари, метаболик касалликлар, юрак-қон томир ва онкологик касалликлар механизмларини чуқур ўрганиш имконини беради. Мо-

да ташкил этилган. Биостатистика ва статистик таҳлил хонаси эса олинган илмий натижаларни замонавий усуллар асосида қайта ишлаш ва уларнинг ишончилигини баҳолаш имконини яратади, — дейди Самарқанд давлат

ёш олим ва тадқиқотчилар учун замонавий илмий муҳит яратиш ҳамда халқаро стандартларга мос тадқиқотларни ривожлантириш йўлидаги муҳим қадамдир.

Ибодат СОАТОВА,
журналист.

ОМОН БЎЛИНГ, ҲАМИША!

Истиқлол йилларида соғлиқни сақлаш тизимида ҳам мисли кўрилмаган ўзгаришлар юзага келди. "Тиббиётдаги ислохотлар инсон қадри учун!" шиори остидаги сабъ-ҳаракатлар самараси ўлароқ аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, даволаш-профилактика соҳасида жуда катта тараққиётга эришилганига барчамиз гувоҳимиз.

Ўз касбининг фидойиси бўлиш шифокору ҳамшираларимиз эл саломатлиги учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Уларнинг шарафли хизматларидан халқимиз доимо мамнун.

Соғлиқни сақлаш ходимларининг заҳматли фаолияти туфайли беморлар соғлом ҳаётга қайтарилмоқда. Оғир дардларни бошдан кечирган инсон сифатида оқ ха-

латли нажоткорлар олдида доимо таъзимдаман.

Наманган вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбариятининг талабчанлиги ва самарали бошқаруви натижаси ўлароқ вилоят аҳолисига намунали тиббий хизмат кўрсатилмоқда. Бугунги кунда эл дардига дармон бўлаётган ўнлаб ўз касбининг фидойилари хизматидан беморлар хурсанд.

Вилоят кўп тармоқли тиббиёт маркази, РШТЁИМ Наманган филиали, Уйчи тумани тиббиёт бирлашмаси, вилоят фтизиатрия ва пульмонология маркази жамоаларига, хусусан вилоят бош ҳамшираси Райхона Мансуровага, пульмонолог Ривожиддин Мингбоев, Бахтиёр Ҳожимирзаевларга дил изҳорларимни йўллайман. Доимо соғ-саломат бўлиб, эл олқишини олаверинг, азиз тиббиёт ходимлари! Барчангизни Мустақиллигимизнинг 35 йиллиги айёми билан чин дилдан муборакбод этаман.

Васила ХОЖИМИРЗАЕВА,
Наманган вилояти Уйчи тумани

НОСВОЙ ВА ХАВФСИЗ ТАМАКИ

Марказий Осиёда кенг қўлланиладиган анъанавий тутунсиз тамаки маҳсулоти фойдаланувчилар ўйлагандан анча хавфли — тадқиқотчилар эса уни зудлик билан тартибга солишга чақирмоқда.

”

«Носвой–айсбергга ўхшайди: фойдаланувчилар сув юзасида фақат тутун йўқлиги, ҳидсизлиги ва арзонлигини кўради, аммо унинг остида илм-фан тасдиқлаган катта хавф яширинган.»

Тошкент ёки Самарқанднинг гавжум бозорларида юрсангиз, уни ҳар ерда кўрасиз: носвой солинган кичик полиэтилен пакетчалар. Носвой — тамаки барглари, кул, пахта ёки кунжут ёғи ва баъзан оҳакдан тайёрланадиган нам тутунсиз тамаки аралашмасидир. Асрлар давомида носвой Ўзбекистон ва қўшни Марказий Осиё мамлакатларининг ижтимоий ҳаётига чуқур сингиб кетган. Фойдаланувчилар уни тил остига ёки пастки лаб остига қўйиб, никотин таъсирини қабул қилади ва қолдиғини кўчага ёки ариққа туфлаб ташлайди. У арзон, таниш ва энг муҳими — миллионлаб одамлар уни хавфсиз деб ҳисоблайди. Аммо улар адашмоқда.

Киото университети Жамоат саломатлиги мактабининг янги тадқиқоти одамларнинг тасавури билан ҳақиқат ўртасидаги катта фарқни очиб бермоқда. Натижалар жиддий: насвай безарар халқона маҳсулот эмас. У оғиз, қизилўнгач ва ошқозон ости беи саратони, юрак-қон томир касалликлари, ҳомиладорлик асоратларига олиб келиши мумкин бўлган канцерогенларга бой маҳсулотдир. Бундан ташқари, бошқа тутунсиз тамаки маҳсулотларидан фарқли равишда, у саноат чиқиндилари билан боғлиқ бўлган барқарор органик ифлослантирувчи моддаларни ҳам ўз ичига олади.

НЕГА МИЛЛИОНЛАБ ОДАМЛАР НОСВОЙНИ ХАВФСИЗ ДЕБ ҲИСОБЛАЙДИ?

Носвой нега сақланиб қолаётганини ва ҳатто оммалашиб бораётганини тушуниш учун фойдаланувчилар уни қандай оқлашини тушуниш лозим. Тадқиқотчилар бу одатни сақлаб турувчи олти асосий ишонччи аниқлади:

Уйда тайёрланса — табиий демакдир. Носвой кўпинча хонадонларда ёки кичик устахоналарда тайёрланади. Шунинг учун одамлар унинг «қўлбола» эканлигини хавфсизлик белгиси деб қабул қилади. «Агар буни бувим тайёрлаган бўлса, демак зарарли эмас.»

Асрлар давомида ишлатилган. Носвой Марказий Осиёда юзлаб йиллардан бери истеъмол қилинади. Кўпчилик унинг узок тарихини зарарсизлик далили сифатида келтиради: «Бобом ҳам чеккан ва саксон йил яшаган.»

Арзонлиги хавф пастлигини англайди. Сигареталарга юқори солиқ ва огоҳлантирувчи ёрликлар қўйилгани

Ko'rinadigan xavfsizlik vs. Yashirin sog'liq xavflari

Miflar va ilmiy dalillarga asoslangan muzlik modeli

ASOSIY XABAR

Nasvay sigarettaga xavfsiz muqobil emas. Ilmiy dalillar shuni ko'rsatadiki, u jiddiy sog'liq muammolariga, atrof-muhit ifloslanishiga va katta iqtisodiy zarar keltiradi. Kuchli tartibga solish, jamoatchilikni xabardor qilish va ilmiy tadqiqotlar shoshilinch zarur.

MANBALAR

• Butunjahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Smokeless Tobacco Products.
• Xalqaro saraton tadqiqotlari agentligi (IARC). Monograph Vol. 89. Smokeless Tobacco and Some Tobacco-specific N-Nitrosamines.
• AQSh Kasalliklarni nazorat qilish va oldini olish markazi (CDC). Smokeless Tobacco.

• Stockholm konvensiyasi (Persistent Organic Pollutants).
• Juraev J. va boshq. Nasvay namunalarda persistent organik ifloslantiruvchilar tahlili. GC-MS tadqiqoti (nasvay tayyorlanmoqda, nashr etilmagan ma'lumotlar, 2026).

учун улар қиммат. Кўпчилик фикрида носвойнинг арзонлиги унинг саломатликка зарари камлигини англатади.

ТУТУН ЙЎҚ — ЎПКАГА ЗАРАР ЙЎҚ.

Энг кенг тарқалган нотўғри тушунча шуки, носвой чекилмагани учун зарарли моддалар ўпкага етмайди. Шунинг учун одамлар уни ўзлари ва атрофдагилар учун хавфсиз деб ўйлайди.

Ҳиди қолмайди. Сигаретадан фарқли равишда, насвай нафасда ёки кийимда доимий ҳид қолдирмайди. Бу уни яширинча ишлатишни осонлаштиради ва организмда ҳам «из қолдирмайди» деган фикрни кучайтиради.

Огоҳлантирувчи ёзувлар йўқ. Носвой оддий полиэтилен пакетларда, ҳеч қандай саломатлик ҳақидаги огоҳланти-

ришларсиз сотилади. Кўпчилик учун огоҳлантиришнинг йўқлиги унинг хавфсизлигига давлат томонидан берилган «тасдиқ»дек туюлади.

Бу ишончларнинг ҳар бири маълум даражада мантикли кўринади. Аммо илм-фан уларнинг ҳар бири хатарли даражада нотўлиқ эканини кўрсатмоқда.

ИЛМ-ФАН АСЛИДА НИМАНИ КЎРСАТМОҚДА?

Тутунсиз тамаки ҳақидаги илмий хулоса аниқ ва баҳссиздир. Халқаро Саратони Ўрганиш Агентлиги (IARC) тутунсиз тамаки маҳсулотларини 1-гuruh канцерогенлари — энг юқори хавф тоифаси — сифатида таснифлаган ва улар оғиз, қизилўнгач ҳамда ошқозон ости беи саратонига сабаб бўлишини тасдиқлаган.

Тутунсиз тамаки маҳсулотлари тахминан 4000 хил кимёвий моддани ўз

ичига олади. Уларнинг камида 30 таси канцероген ҳисобланади ~1,300

Ҳар йили Америка Қўшма Штатларида 1300 га яқин одам тутунсиз тамаки сабабли оғиз саратонига чалинади.

Манба: АҚШ Озиқ-овқат ва дори-дармон бошқармаси (FDA)

Саратондан ташқари, тутунсиз тамаки юрак-қон томир касалликлари ва инсултдан ўлим хавфини ҳам сезиларли даражада оширади. Ҳомиладорлик даврида уни истеъмол қилиш муддатидан олдин туғруқ ва ўлик туғилиш хавфини кўпайтириши мумкин. Болалар тасодифан насвайни ютиб юборганда ўткир никотин заҳарланиши юзага келиши мумкин.

Иқтисодий зарар ҳам катта: касалхона харажатлари, дори-дармонлар, меҳнат қобилятининг йўқолиши ва эрта ўлим оилалар ва соғлиқни сақлаш тизимига оғир юк бўлади.

ҲАҚИДАГИ ИЛЛЮЗИЯ

НОСВОЙНИНГ БОШҚА МАҲСУЛОТЛАРДАН ФАРҚИ: ТАМАКИДАГИ ПЕСТИЦИДЛАР

Носвойни бошқа тутунсиз тамаки маҳсулотларидан ажратиб турадиган асосий жиҳат фақат унинг қўлбола тарзда тайёрланиши эмас, балки унинг кимёвий таркибидир.

Жўраев ва ҳамкасблари томонидан 2026 йилда Springer нашридаги Discover Public Health журналида чоп этилган тадқиқот Ўзбекистоннинг олти ҳудудидаги носвой намуналарида барқарор органик ифлослантирувчи моддаларни илк бор кенг қамровли баҳолади.

Газ хроматографияси ва масс-спектрометрия усули ёрдамида Тошкент шаҳри, Тошкент вилояти, Жиззах, Самарқанд, Фарғона ва Қашқадарёдан олинган 25 та намуна таҳлил қилинди. Натижалар хавотирли эди.

Ҳар бир намунада бир нечта хлорорганик пестицидлар аниқланди. Улар орасида гексахлорциклогексан изомерлари, DDT ва унинг парчаланиш маҳсулотлари, хлордан, эндосульфани, дилдрин, гексахлорбензол (НСВ), токсифен ва мирекс каби моддалар бор эди.

Бу моддаларнинг ҳеч бири истеъмол маҳсулотида бўлмаслиги керак. Уларнинг барчаси Стокгольм Конвенцияси-

да тақиқланган ёки қатъий чекланган моддалар қаторига киради, чунки улар заҳарли, атроф-муҳитда узоқ сақланиди ва инсон танасида йиллар давомида тўпланади.

Ҳудудий фарқлар ҳам диққатга сазовор бўлди. Энг хавфли топилма — эндосульфани бўлиб, у асаб тизими ва гормонал тизимга зарар етказувчи пестицид ҳисобланади. Эндосульфани-2 Тошкент вилоятида 27.34 ng/g, Тошкент шаҳрида эса 24.42 ng/g гача етган. Эндосульфани-1 энг юқори кўрсаткич-ни Жиззахда намоён қилди.

Инсон учун канцероген деб ҳисобланадиган НСВ Самарқандда энг юқори миқдорда аниқланган. DDT эса бутун дунёда тақиқланганига қарамадан, барча ҳудуд намуналарида топилди.

ТАДҚИҚОТ МУАЛЛИФЛАРИ ХАВФ БАҲОЛАШ МОДЕЛЛАРИНИ ҲАМ ҲИСОБЛАДИЛАР

Айрим кўрсаткичлар стандарт хавф чегарасидан паст чиққан бўлса-да, тадқиқотчилар буни хавфсизлик деб қабул қилмасликка чақирмоқда.

Чунки баҳолаш модели саратон хавфини ҳисобга олмаган. Шунингдек, одамларнинг озиқ-овқат ва атроф-муҳит орқали ҳам ушбу моддаларга дуч келишини инобатга олмаган.

Насвайнинг ишқорий муҳити оғиз тўқималари орқали заҳарли моддаларнинг сўрилишини янада кучайтириши мумкин.

БУ ЖАРАЁН ҚАНДАЙ КЕЧАДИ?

Тамаки етиштириш жараёнида пестицидлар кенг қўлланилади. Аммо озиқ-овқат маҳсулотларидан фарқли равишда, насвай тайёрлашда ишлатиладиган тамаки барглари ювилмайди ва қайта ишланмайди.

Шунинг учун баргларида тўпланган пестицид қолдиқлари тўғридан-тўғри маҳсулотга, у ердан эса инсон оғзидаги юмшоқ тўқималарга ўтади.

Демак, носвой фойдаланувчиси фақат никотин ва тамаки канцерогенларини эмас, балки халқаро даражада тақиқланган қишлоқ хўжалиги кимёвий моддаларини ҳам қабул қилмоқда.

АТРОФ-МУҲИТ УЧУН ҲАМ ХАВФ

Носвойнинг хавфи фақат уни ишлатувчи одам билан чекланмайди.

Носвой туфлаб ташланиши керак бўлган маҳсулот бўлгани учун, фойдаланувчилар заҳарли моддалар аралашган сўлакни кўчаларга, ариқларга ва сув тизимларига ташлайди.

Носвой кенг тарқалган ҳудудларда бу атроф-муҳитнинг доимий ва тарқок ифлосланишига олиб келиши мумкин.

НОСВОЙ ХАВФИНИНГ АЙСБЕРГ МОДЕЛИ

1-расм. Носвой айсберги: сув юзасида кўринадиган «афзалликлар» ва унинг остида яширинган ҳақиқий хавфлар.

Ушбу тадқиқот марказида турган айсберг метафораси жуда аниқ танланган.

Одамлар кўрадиган нарсаси — тутуннинг йўқлиги, таниш таъм, арзон нарх ва огоҳлантириш белгиларининг мавжуд эмаслиги — айсбергнинг фақат юқори қисми холос.

Сув остида эса бутун бир илмий далиллар қатлами ётади: саратон ҳақидаги тадқиқотлар, юрак-қон томир касалликлари, репродуктив саломатликка таъсир, пестицидлар билан ифлосланиш ва атроф-муҳит зарари.

НОСВОЙ АНЪАНАВИЙ БЎЛГАНИ УЧУН ХАВФСИЗ ЭМАС.

У тутунсиз бўлгани учун хавфсиз эмас.

Унинг пакетида огоҳлантирувчи ёзув бўлмагани учун ҳам хавфсиз эмас.

У хавфли маҳсулотдир — ва илмфан буни аниқ кўрсатмоқда, ҳатто пакетлар бу ҳақда айтмаса ҳам.

Жасур Жўраев,
Соғлиқни сақлаш вазирлиги
бош мутахассиси, Киото
университети докторанти.

Мавсумий касалликлар

КУЗ ФАСЛИДА НЕГА АЛЛЕРГИК ХАСТАЛИКЛАР АВЖ ОЛАДИ?

Юртимизда кузнинг илк ҳафтаси. Буёғизга аста-секин кунлар салқинлашиб бораверади. Оқибатда кўпчиликда иммунитет сусайиб, қатор касалликлар авж олиши кузатилади. Мавсумий аллергия – шулардан бири.

Хўш, бу хасталик кўзғалиши қайси омиллар билан боғлиқ? Унинг қандай белгилари бор?

– Ҳозирча ёғин-сочинли кунлар бошлангани йўқ, юртимиз иқлим шароитида сентябрь, октябрь ва ҳатто ноябрь ойлари ҳам нисбатан илқ келиши мумкин. Демак, ёғингарчик бўлганига қадар ўсимлик чанглари ўз алергик хусусиятини сақлаб қолиши табиий. Бу – **биринчи омил**.

Иккинчи омил ёмғирдан кейин замбуруғ спораларининг ҳавога юқори концентрацияда кўтарилиши билан боғлиқ. Шу сабабли бу даврда замбуруғга нисбатан алергик ҳолатларнинг оғир формалари учрайди.

Учинчи омил – ҳазонрезги. Чунки куз ойларида дарахт ва буталардан тўкилган япроқларда замбуруғ споралари энг кўп учрайди. Бундан ташқари, алергенлар зах ёки моғорлаган хоналар ҳамда ертўла-ларда ҳам кузатилади.

Тўртинчи омил. Салқин ҳароратда кўпчилик асосий вақтини ёпиқ иншоотлар, хонадонлар ичида ўтказиши табиий. Бундай шароитда уй чанги, ит,

мушук сингари ҳайвонлар юнги ҳам алергик симптомларни келтириб чиқаради.

Бурун битиши, қичиши ёки кўп миқдорда оқиши, кўзларнинг шишиши, ёшланиши, аксириш, ҳорғинлик ва баъзан йўтал мавсумий аллергияга хос аломатлардир.

Шу каби белгилар кузатилган беморлар ўз вақтида мутахассисга мурожаат қилишлари тавсия этилади. Хусусан, марказимизда бундай касалликларга илғор усуллар орқали аниқ ташхислаш ҳамда самарали даволаш йўлга қўйилган.

ПРОФИЛАКТИК ЧОРАЛАР ҲАМ МУҲИМ.

Хонадонлар ҳовлиси, айвонлар, тарнов ва мўриларни тўкилган барглardan тозалаш туриш керак.

Ҳаммом, ошхона каби намлик юқори жойларда моғор ҳосил бўлмаслигига алоҳида аҳамият бериш зарур.

Шунингдек, яхши исимайдиган ва зах хоналарда

аллергенлар концентрацияси ортиб, алергик ринит, конъюнктивит ёки астма белгилари кучайиши мумкин.

Хоналарни тез-тез тозалаш ва шамоллатиб туриш орқали ҳам алергик реакциялар симптомларини камайтирса бўлади.

Илмира РАЗИКОВА,
Республика ихтисослаштирилган
аллергология ва клиник иммунология
илмий-амалий тиббиёт маркази директори.

XIV Халқаро Ибн Сино ўқишлари

ЗАМОНАВИЙ ТИББИЁТ ВА ХАЛҚ ТАБОБАТИ — ИННОВАЦИЯЛАР ВА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2026 йил 14–16 август кунлари Бухоро шаҳрида «Абу Али Ибн Сино: замонавий тиббиёт ва халқ табobati — инновациялар ва инвестициялар» мавзусида XIV Халқаро Ибн Сино ўқишлари бўлиб ўтди.

Мазкур нуфузли халқаро анжуман буюк аллома ва табиб Абу Али ибн Синонинг бой илмий меросини ўрганиш, унинг тиббиёт соҳасидаги илмий қарашларини замонавий тиббиёт ютуқлари билан уйғунлаштириш, шунингдек, халқ табobati ва инновацион ёндашувларни ривожлантиришга бағишланди.

Тадбирда юртимиз академиклари, фармацевтика ва шарқшунослик соҳаларининг таниқли олимлари, тиббиёт соҳаси мутахассислари, профессор-ўқитувчилар, шифокорлар, соғлиқни сақлаш тизими вакиллари ҳамда хорижий меҳмонлар иштирок этдилар.

Анжуманни Абу Али ибн Сино номидаги Бухоро давлат тиббиёт институти ректори, профессор Шухрат Тешаев кириш сўзи билан очиб, Бухоро вилоят ҳокими Ботир Зариповнинг тадбир иштирокчиларига самимий табригини ўқиб эшиттирди. Сўнгра Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Президенти, профессор Шавкат Аюпов, Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти директори, профессор Баҳром Абдуҳалимов, Фармацевтика таълим ва тадқиқот институти илмий маслаҳатчиси Аҳмадхўжа Юнусхўжаев ҳамда Ибн Сино жамоат фонди бошқаруви раиси Нозимхон Маҳмудов, Ҳиндистондаги Ибн Сино Академияси асосчиси ва Президен-

ги Жакарта Глобал Университети ректори, профессор Эдди Юсуф, Покистоннинг «Agha Jee Herbal World» компанияси асосчиси ва Президенти Ҳаким Ага Жилар сўзга чиқиб, нуфузли тадбирнинг мақсад моҳияти тўғрисида тўхталиб, тиббиёт илмининг буюк алломаси Ибн Синонинг бой меросига бўлган эътирофларини таъкидлаб ўтдилар.

Халқаро ўқишлар доирасида илм-фан, тиббиёт, фармацевтика ва Ибн Сино илмий меросини ўрганиш ҳамда тарғиб этишга муносиб ҳисса қўшиб келаётган бир гуруҳ олим ва мутахассисларига, шунингдек хорижлик меҳмонларга Ибн Сино жамоат фонди томонидан нуфузли «Абу Али ибн Сино» мукофоти топширилди. Мазкур мукофотнинг таъсис этилиши ва турли давлатлар вакилларига топши-

бор намоён этади. Зеро, буюк алломанинг илм-фан ва тиббиёт тараққиётига қўшган ҳиссаси асрлар оша ўз қимматини йўқотмаган.

Анжуман давомида замонавий тиббиётнинг долзарб масалалари, халқ табobatiининг имкониятлари, илмий-тадқиқот ишларини ривожлантириш, янги тиббий технологияларни амалиётга жорий этиш ҳамда

роси асрлар давомида жаҳон тиббиёти тараққиётига бекиёс ҳисса қўшиб келмоқда. Унинг инсон саломатлигини асраш, касалликларнинг олдини олиш ва соғлом турмуш тарзига оид қарашлари бугунги кун учун ҳам долзарб аҳамият касб этади, - дейди Ибн Сино жамоат фонди бошқаруви раиси Нозимхон Маҳмудов.

XIV Халқаро Ибн Сино ўқишлари давомида илмий маърузалар, тақдиротлар, маҳорат дарслари ва мулоқотлар ўтказилиб, тиббиёт соҳасидаги энг сўнгги ютуқлар, илмий изла-нишлар ва истиқболли лойиҳалар муҳокама қилинди. Тадбир иштирокчилари ўзаро тажриба алмашиб, келгусидаги ҳамкор-

соҳага инвестицияларни жалб қилиш масалалари муҳокама қилинди.

Абу Али ибн Синонинг «Тиб қонунлари» асари асрлар давомида жаҳон тиббиёти тараққиётига катта таъсир кўрсатиб келган. Бугунги кунда ҳам буюк алломанинг инсон саломатлиги, касалликларнинг олдини олиш ва даволаш борасидаги илмий мероси ўз аҳамиятини йўқотмаган. XIV Халқаро Ибн Сино ўқишлари нафақат илмий мулоқот ва тажриба алмашиш майдони, балки тиббиёт соҳасида янги ғоя ва ташаббусларни қўллаб-қувватлаш, халқаро ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш учун

муҳим платформа бўлди. Бундай халқаро анжуманларнинг Бухоро шаҳрида ўтказилиши юртимизнинг буюк алломалар илмий меросини асраб-авайлаш ва уни замонавий тиббиёт ривожини билан уйғунлаштириш борасидаги эзгу ишларининг ёрқин намунасидир. Таъкидлаш муҳимки, буюк аллома Абу Али ибн Синонинг тиббиёт соҳасидаги илмий ме-

лик йўналишларини белгилаб олдилар.

Халқаро анжуманнинг Бухоро шаҳрида ўтказилиши ҳам алоҳида рамзий маънога эга. Зеро, бу замин буюк аллома Абу Али ибн Синонинг илмий камолотига замин бўлган ҳудудлардан бири сифатида жаҳон илм-фани тарихида муносиб ўрин тутади.

Хулоса қилиб айтганда, Бухорода ўтказилган XIV Халқаро Ибн Сино ўқишлари буюк алломанинг илмий мероси ва замонавий тиббиёт ўртасидаги узвий боғлиқликни намоён этган муҳим халқаро тадбир бўлди. Ибн Сино мероси - кеча, бугун ва эртанги тиббиётни боғлаб турувчи буюк илмий хазинадир.

Ибодат СОАТОВА,
журналист.

ти, профессор Ҳаким Сайид Раҳмон Зиллур, Индонезияда-

рилиши Ибн Сино меросининг халқаро аҳамиятини яна бир

Ўзбекистон тиббиёти – инсон қадри учун

Тошкент вилояти

ДАВЛАТ ТИББИЙ СУГУРТАСИ МЕХАНИЗМЛАРИ САМАРАЛИ ЖОРИЙ ЭТИЛМОҚДА

**МАМЛАКАТИМИЗДА ИНСОН
ҚАДРИНИ УЛУҒЛАШ,
АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ
МУҲОҒАЗА ҚИЛИШ ВА
ТИББИЙ ХИЗМАТЛАР
СИФАТИНИ ЯНГИ
БОСКИЧГА ОЛИБ
ЧИҚИШГА ҚАРАТИЛГАН
КЕНГ ҚАМРОВЛИ
ИСЛОҲОТЛАР ИЗЧИЛ
АМАЛГА ОШИРИЛМОҚДА.**

Ана шундай муҳим янгиланишлардан бири – давлат тиббий сугуртаси тизимининг жорий этилишидир. Мазкур тизим аҳолига кафолатланган тиббий хизматларни адолатли, шаффоф ва сифатли кўрсатиш, тиббиёт муассасаларини замонавий молиялаштириш механизмлари асосида қўллаб-қувватлашга хизмат қилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 5 сентябрдаги «Давлат тиббий сугуртаси механизмларини жорий этишга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-311-сон қарори асосида мазкур ислохотлар жорий йилнинг июль ойидан Тошкент вилоятидаги барча туман/шаҳар шифохоналари ҳамда бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасалари фаолиятига тўлиқ тадбиқ этила бошлади. Бугунги кунда давлат тиббий сугуртаси жамғармаси томонидан вилоятдаги 256 та тиббиёт муассасаси билан шартномалар тузилиб, улар орқали аҳолига кафолатланган тиббий хизматларни кўрсатиш ва молиялаштиришнинг янги тартиби йўлга қўйилди. Энди тиббиёт муассасалари фаолияти аҳоли жон бошига, глобал бюджет ҳамда ҳар бир даволанган ҳолат асосида молиялаштирилмоқда. Бу эса маблағлардан самарали фойдаланиш ва тиббий хизматлар сифатини оширишга хизмат қилмоқда.

Вилоят аҳолиси 3 миллион нафардан ортиқ бўлиб, уларнинг қарийб 97 фоизи «D-Med» электрон ахборот тизимига бириктирилган. Бу аҳолига тиббий хизматларни рақамли асосда ташкил этиш, тиббий маълумотларни ягона базага жамлаш ва хизматлар сифатини назорат қилиш имконини бермоқда. Давлат тиббий сугуртаси тизимида оилавий шифокор мавқеига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Фуқаролар кафолатланган тиббий хизматлардан, асосан, ўзлари бириктирилган оилавий шифокор орқали фойдаланади. Бу ўз навбатида оилавий шифокорлардан юқори билим ва малака талаб этади. Биринчи навбатда оилавий шифокор тиббиёт бригадаси аъзолари билан биргаликда ўзига бириктирилган аҳоли ўртасида профилактик кўрик ва скрининг текширувларини тўлиқ ва сифатли ўтказиш талаб этилади. Шу билан бирга қатор амалий кўникмалар: беморларни ЭКГ натижаларини мустақил ўқиш, қулоқ-бурун йўллари кўришда отоскопик-риноскопик текширувни амалга ошириш, қандли диабет бўлган беморларда кўриш ўткирлиги, тери сезувчанлигини аниқлаш каби кафолатланган пакетга киритилган қатор кўникмаларни мустақил бажаришлари талаб этилади. Оилавий шифокор беморларга фақат зарур ҳоллардагина тор соҳа мутахассисларига консультация ёки шифохонада даволанишлари учун электрон йўлланма беради. Бу эса беморларнинг ортиқча сарсон бўлмаслиги ҳамда тиббий хизматларнинг манзилли, ўз вақтида ташкил этилишига хизмат қилади. Давлат тиббий сугуртаси тизимининг муҳим йўналишларидан бири аҳолини дори воситалари билан таъминлаш ҳисобланади. Бу борада жорий йил бошидан Янгийўл шаҳрида ва июль ойидан барча туман/шаҳарларга

реимбурсация дастури жорий этилди. Унга кўра, сурункали касалликларга чалинган беморларга шифокорнинг электрон рецепти асосида дори воситалари дорихоналар орқали бепул берилди, харажатлар эса Давлат тиббий сугуртаси жамғармаси маблағлари ҳисобидан қопланади. Мазкур тизим оилавий шифокор томонидан диспансер назоратига олинган гипертония касаллиги, юрак ишемик касаллиги, қандли диабетнинг 2-тури, қандсиз диабет, бронхиал астма ва ўпканинг сурункали обструктив касаллиги, гижжа касаллиги, меъда-ичак касалликлари, қон ивиши бузилиши касалликлари, камқонлик каби касалликлар бўлган беморларга 29 турдаги дори воситалари ва витаминларни реимбурсация тизими орқали мутлақо бепул олишларига шароит яратилган. Тегишли қарорларда келгусида дори турларини янада кўпайтириш белгилаб берилган.

Тизимнинг самарали ишлаши учун тарғибот-ташвиқот ишларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Ўтган 2 йил давомида вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида тиббиёт ходимлари, маҳалла фаоллари ҳамда аҳоли иштирокида юзлаб семинар ва учрашувлар ташкил этилди. Телевидение, радио ва босма оммавий ахборот воситалари орқали давлат тиббий сугуртасининг мазмун-моҳияти тушунтириб борилди. Шу билан бирга, тиббиёт муассасаларида хизматлар сифатини баҳолаш бўйича мунтазам мониторинглар ўтказилмоқда. Ўрганишлар натижасида беморларни шифохоналарга асоссиз ётқизиш ва зарурати бўлмаган текширувларнинг камайишига эришилмоқда. Бу эса тиббий хизматлар самарадорлигини ошириш, шифохонага даволашни эҳтиёжи бўлган беморларни ўз

вақтида жойлаштириш ҳамда бюджет маблағларидан оқилона фойдаланишга хизмат қилади. Тиббиёт соҳасини рақамлаштириш ишлари ҳам жадал суръатларда давом этмоқда. Вилоятдаги тиббиёт муассасаларида электрон тиббиёт ахборот тизимлари босқич-ма-босқич жорий этилмоқда. Компьютер техникаси билан таъминланганлик даражаси ҳам йил сайин ортмоқда. Шу ўринда барча тиббиёт ходимларини компьютер саводхонлигини оширишга эҳтиёж мавжудлигини ҳамда улардан “электрон поликлиника”, “электрон карта”ларни тўлиқ ва сифатли йўлга қўйиш зарурлигини таъкидлаб ўтиш лозим. Албатта, амалга оширилаётган ислохотлар билан бир қаторда ҳал этилиши лозим бўлган вазифалар ҳам мавжуд. Айрим ҳудудларда оилавий шифокорлар етишмаслиги, баъзи шифокор ва амалиётчи ҳамшираларни қайта ўқитиш масаласи, компьютерлар ва тиббий жиҳозлар билан таъминлашни янада яхшилаш, скрининг ва профилактик кўриклар камровини кенгайтириш шулар жумласидандир.

Энг муҳими, давлат тиббий сугуртаси тизими инсон манфаатларини устувор қўйган ҳолда аҳолига сифатли, шаффоф ва кафолатланган тиббий хизматларни етказишга хизмат қилмоқда. Тошкент вилоятида амалга оширилаётган ишлар мазкур тизимни янада такомиллаштириш, тиббий хизматлар сифатини ошириш ҳамда аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йўлида муҳим қадам бўлиб хизмат қилмоқда.

Дилноза ТЎРАЕВА,
Давлат тиббий сугурта
жамғармаси Тошкент
вилояти бўлини маси
бўлим бошлиғи.

Ўзбекистон – Россия

Тошкент вилояти

МУТАХАССИСЛАР НУФУЗЛИ СЪЕЗДДА ИШТИРОК ЭТМОҚДА

Тошкент вилояти ҳокими ва Москва вилояти губернатори ўртасида 2025 йил 28 апрель куни имзоланган меморандум доирасида Тошкент вилояти соғлиқни сақлаш тизими вакиллари айни кунларда Россия Федерациясининг Москва вилоятида бўлиб турибди.

Делегация аъзолари 3-4 сентябрь кунлари Москва вилояти Ҳукумат уйида халқаро иштирокда ўтказилаётган «Педиатрия — санъат сифатида» мавзусидаги VII съездда иштирок этаяпти.

Съездда 200 дан ортиқ спикер, 300 дан зиёд маъруза ва 7 та тематик зал ташкил этилган. Тадбир доирасида неонатология, болалар кардиологияси, неврология, инфекция касалликлар, онкогематология, реабилитация, рақамлаштириш, сунъий интеллект ва телемедицина каби долзарб йўналишлар муҳокама қилинмоқда.

Тадбирда Москва вилояти губернатори Андрей Воробьёв нутқ сўзлаб, педиатрия соҳасини ривожлантириш, замонавий тиббий технологияларни жорий этиш ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишда мутахассислар ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Тадбир давомида Тошкент вилояти деле-

гацияси илғор тиббий тажрибалар билан танишиб, мутахассислар ўртасида тажриба алмашмоқда ҳамда икки ҳудуд ўртасидаги соғлиқни сақлаш соҳасидаги ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга қаратилган мулоқотларда иштирок этмоқда.

Таҳририят

Оқ қоғозга битилган ДИЛ ИЗҲОРЛАРИ

ОТАМНИ ҲАЁТГА ҚАЙТАРГАН

ШИФОКОРЛАРДАН ЧЕКСИЗ МИННАТДОРМИЗ

Инсон бу дунёга келиб умргузаронлик қилар экан, табиийки, ҳаётнинг барча неъматларидан - унинг ширинидан ҳам, аччигидан ҳам тотиб кўради. Бошинга қийин бир иш тушганида эса ёнингда сени қўллаб-қувватлайдиган, беминнат ва безараз ёрдам берадиган инсонларнинг борлиги нақадар муҳим эканини янада чуқурроқ ҳис қиласан. Энг муҳими, бундай яхшиликни инсон ҳеч қачон унутмайди.

Ўзим Самарқандликман, тақдир тақозоси билан Бухорога турмушга чиққанман. Онам бундан йигирма йил аввал вафот этганлар. Биз фарзандлар ҳали ёш бўлганимиз учунми, дадамиз бошқа уйланмадилар. Укаларим эса Россия Федерациясида меҳнат қилишади. Дадамиз ўз хонадонларида келин-неваралари билан яшаб келар эдилар.

Яқинда кутилмаганда дадамизнинг қоринлари қаттиқ оғриб, қайт қилишлари бошланиб, касалхонага тушиб қолдилар. Шифокорлар «ошқозон яра-

си тешилиши» деган ташхис қўйишди. Аҳволлари ниҳоятда оғир эди. Бу хабарни эшитган заҳоти Бухородан Самарқандга йўл олдим. Касалхонага етиб борганимда, ёш келиним бир ўзи нима қилишни билмай, саросимага тушиб турган эди. Дадамизнинг аҳволи эса барчамизни қаттиқ ташвишга солган эди.

Шундай оғир вазиятда Республика шошилинич тиббий ёрдам илмий маркази Самарқанд вилояти филиали умумий жарроҳлик бўлимида меҳнат қилаётган шифокорлар бизга катта далда бўлишди. Жарроҳ Зокир Жабборов бошчилигидаги шифокорлар гуруҳи дадамизнинг аҳволини зудлик билан баҳолаб, ҳаётларини сақлаб қолиш учун шошилинич операция ўтказишди. Операциядан кейин ҳам шифокорлар беморни ўз ҳолича ташлаб қўймадилар. Зарур муолажаларни ўз вақтида амалга ошириб, доимий назорат остида сақлашди. Кунлар ўтиши билан дадамизнинг аҳволлари яхшилана бошлади. Энг катта қувончимиз - у киши яна ҳаётга

қайтдилар. Биз учун бу оддий тиббий ёрдам эмас, балки отамизнинг ҳаётини сақлаб қолган беқиёс инсонпарварлик ва фидойилик эди. Яна бир жиҳати бизда катта таассурот қолдирди: ушбу муолажаларнинг барчаси беминнат, таъмагирликсиз ва самимий тарзда амалга оширилди. Бугунги кунда инсон ҳаётини ўз касбидан устун қўядиган, бемор тақдирини ўз тақдиридек қабул қиладиган шифокорларнинг борлиги биз учун катта бахт.

Айниқса, қўли гул жарроҳ Зокир Жабборовга алоҳида ташаккуримизни билдирамыз. Сиздек фидойи шифокорлар бор экан, инсонлар қалбида ҳаётга, эртанги кунга ишонч ҳамиша барқарор бўлади. Сизларга мустаҳкам соғлиқ, узок умр, оилавий хотиржамлик ва шарафли касбингизда улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Отамизни бизга қайтарганингиз учун минг бор раҳмат, азиз шифокорлар!

Ҳурмат ва чексиз миннатдорлик билан,
НАМОЗОВлар оиласи.

Самарқанд вилояти, Оқдарё тумани, Лоши шаҳарчаси.

Миннатдор беморнинг самимий ЭЪТИРОФИ

Навоий вилояти Кармана тиббиёт бирлашмаси Кўп тармоқли поликлиникасида даволанган Кармана туманидаги Мирсаид Баҳром маҳалла фуқаролар йиғини 8-Март кўчаси 11 уйда истиқомат қилувчи бемор Жамшид Тўхтаев катта ҳамшира Садоқат Примова томонидан кўрсатилган тиббий ёрдам ва эътибордан мамнунлигини билдирди.

Жамшид Тўхтаевнинг таъкидлашича, Навоий вилояти Кармана тиббиёт бирлашмаси Кўп тармоқли

поликлиникаси катта ҳамшираси Садоқат Примовани 28 йилдан бўён халқимиз саломатлиги йўлида хизмат қилиб келаётганини эътироф этади. Шунингдек, ўз вазифасига масъулият билан ёндашиб, беморга хушмуомалалик, меҳр ва ғамхўрлик билан муносабатда бўлганлигини алоҳида таъкидлайди. Кўрсатилган тиббий ёрдам, берилган тавсиялар ҳамда самимий муносабат беморнинг тезроқ соғайишига ижобий таъсир кўрсатган.

Бемор Жамшид Тўхтаев Садоқат Примовага ўз вақтида кўрсатган тиббий ёрдами, эътибори ва инсонпарварлиги учун самимий миннатдорчилигини

билдиради. Бундай фидойи ва ўз касбига садоқатли тиббиёт ходимларининг меҳнати аҳоли саломатлигини асрашда муҳим аҳамият касб этади.

Садоқат Примовага соғлиқ-саломатлик, оилавий хотиржамлик ва масъулиятли фаолиятида улкан муваффақиятлар тилаймиз.

ДИЛ ТАШАККУРИМИЗ СИЗЛАРГА

«Иссиқ жоннинг иситмаси бор», деганларидек, инсон дард билан курашиб, азоб чеккан пайтда саломатлик посбонлари - шифокор ва тиббиёт ходимларининг беморларга кўрсатаётган меҳри, эътибори ва фидокорона хизматлари олдида таъзим бажо айлагинг келади. Юртимизда ўз касбига садоқат билан хизмат қиладиган, бемор дардини ўз дардидек ҳис этадиган фидойи шифокорлар ва ҳамшираларнинг кўплиги - биз учун катта бахт..

Падарибузрукворимиз Алланазар Худайбердиев 84 ёшда. Бир неча йиллардан бўён отамиз юрак хасталиги билан оғриб, турли шифохоналарда даволаниб келар эдилар. Афсуски, бу йил касалликлари оғирлашиб, саломатликлари жиддий ёмонлашди. Шу сабабли пойтахтимиздаги Миллий тиббиёт марказига даволаниш учун ётқиздик.

Марказда тажрибали шифокор, ўз касбининг фидойиси Муҳаммаджон Эрназаров отамизни тўлиқ

тиббий кўрикдан ўтказиб, зарур таҳлил ва текширувларни амалга оширди. Текширув натижаларига кўра, юрак-қон томирларидаги муаммоларни аниқлаш ва даволаш мақсадида коронарография ўтказиш зарурлигини тавсия қилди.

Шифокорнинг маслаҳатига амал қилган ҳолда, отамизни «Akfa Medline» хусусий клиникасига олиб бордик. У ерда зарур тиббий муолажалар амалга оширилиб, қон томирларига стент қўйилди. Бироз саломатликлари тиклангач, Миллий тиббиёт марказида даволанишни давом эттирдик.

Бир неча кунлик даволаш ва шифокорларнинг доимий назорати натижасида отамизнинг аҳволи кундан-кунга яхшилана бошлади. Биз, фарзандлари, ҳар бир кунини умид ва хавотир билан ўтказган эдик. Бугун эса отамиз ўзларини яхши ҳис қилиб, соғайиб, яна оиламиз бағрига қайтдилар. Бу биз учун чексиз қувонч ва катта бахтдир.

Шу муносабат билан оиламиз номидан Миллий

тиббиёт марказининг кардиолог шифокори, тиббиёт фанлари номзоди Муҳаммаджон Эрназаров шунингдек, ушбу марказда меҳнат қиладиган барча шифокорлар, ҳамширалар ва тиббиёт ходимларига самимий миннатдорчилигимизни билдирамыз.

Сизларга мустаҳкам соғлиқ-саломатлик, узок умр, оилангизга тинчлик-хотиржамлик, шарафли ва масъулиятли касбингизда улкан муваффақиятлар тилаймиз!

Сизлардек инсон саломатлигини ўз ҳаётининг мазмунини деб билган фидойи шифокорлар бор экан, бемор қалбида умид сўнмайди.

**Биз бемор бўлдик—сиз бемор бўлманг!
Тан-жонингизга дармон бўлсин, азиз шифокорлар!**

Ҳурмат билан,
Хуршида ТУРДАЛИЕВА.
Сирдарё вилояти.

■ Пожилые люди должны знать!

СТАТИНЫ СНИЖАЮТ РИСК ПЕРВОГО ИНФАРКТА И ИНСУЛЬТА НА 30% ПОСЛЕ 70 ЛЕТ

Статины обычно назначаются для контроля высокого уровня холестерина у людей в возрасте до 75 лет и, как известно, снижают риск инфаркта и инсульта. Но до сих пор оставалось неясным, эффективны ли они для пожилых людей. Новое исследование Университета Монаша (Австралия), опубликованное в журнале New England Journal of Medicine и одновременно представленное на Конгрессе Европейского общества кардиологии 2026 года, показало, что терапия статинами снижает риск первого серьезного сердечно-сосудистого события на 30% у самостоятельно живущих взрослых старше 70 лет.

Исследование STAREE (Statins in Reducing Events in the Elderly) — первое рандомизированное контролируемое исследование терапии статинами, цель которого — изучить, могут ли эти препараты помочь пожилым людям, которые исторически игнорировались в клинических исследованиях.

В ходе этого знаменательного 10-летнего исследования были проанализированы сердечно-сосудистые показатели почти 10 000 участников, принимавших либо статины, либо плацебо.

Ведущий исследователь, адъюнкт-профессор София Зунгас из Школы общественного здравоохранения и профилактической медицины Университета Монаша, заявила, что полученные результаты изменят подход врачей к оценке риска сердечно-сосудистых заболеваний у пожилых людей.

«Мы надеемся увидеть обновленные рекомендации по лечению, которые помогут врачам использовать эти новые данные», — сказал профессор Зунгас.

Ожидается, что глобальная распространенность сердечно-сосудистых заболеваний увеличится почти вдвое: с 600 миллионов в 2025 году до более чем 1 миллиарда взрослых, страдающих от этих заболеваний, в 2050 году.

По оценкам, ежегодно около 21 000 пожилых австралийцев переносят серьезные сердечно-сосудистые заболевания, такие как инфаркты и инсульты.

Риск возрастает с возрастом, поэтому люди старше 70 лет автоматически попадают в группу высокого риска независимо от образа жизни или других факторов.

«Риск инфаркта и инсульта вызывает серьезную обеспокоенность у пожилых людей», — сказал профессор Зунгас.

— Знание о существовании безопасных и эффективных мер по снижению этого риска станет

огромным облегчением для пожилых людей и их семей.

Каждый, кто сталкивался с проблемами со здоровьем у близких, вызванными сердечно-сосудистыми заболеваниями, знает, насколько важна профилактика.

Соавтор исследования, профессор Марк Нельсон, видный врач общей практики, адъюнкт-профессор Школы общественного здравоохранения и профилактической медицины Университета Монаша

заявил, что это крайне важные данные, которые помогут врачам общей практики в принятии решений, касающихся сердечно-сосудистого здоровья пожилых людей.

«Это было особенно важное исследование, поскольку оно проводилось в условиях местного сообщества, и в нем приняли участие более 3400 врачей общей практики по всей Австралии», — сказал профессор Нельсон.

— В свете этих новых данных пожилым пациентам следует обсудить со своим врачом целесообразность применения статинов для поддержания здоровья сердечно-сосудистой системы и сохранения хорошей физической формы».

Исследование STAREE — одно из крупнейших исследований по профилактике сердечно-сосудистых заболеваний среди пожилых людей, которое выводит Австралию в число мировых лидеров в области исследований здорового старения.

«В условиях беспрецедентно быстрого старения населения мира ответы на фундаментальные вопросы о здоровом долголетии стали всеобщей необходимостью», — сказал профессор Зунгас.

— STAREE является эталоном для международных клинических исследований, результаты которых могут напрямую повлиять на профилактическую медицину во всем мире».

Игорь НАУМОВ

■ Новости медицины

УЧЕНЫЕ РАЗРАБОТАЛИ ПАНЕЛЬ БИОМАРКЕРОВ ДЛЯ ДИАГНОСТИКИ СИНДРОМА ТАКОЦУБО

Синдром такоцубо — острое заболевание сердца, часто возникающее на фоне сильного эмоционального или физического стресса. В первую очередь синдром такоцубо встречается у женщин в период постменопаузы.

Заболевание диагностируют приблизительно у 2% всех пациентов с подозрением на инфаркт миокарда и у 10% женщин с острым коронарным синдромом, однако дифференциальная диагностика между синдромом такоцубо и инфарктом миокарда остается сложной задачей.

Клиническая картина синдрома такоцубо включает внезапно возникающие боли в грудной клетке, характерные изменения на электрокардиограмме и повышение уровня кардиоспецифических ферментов — симптомы, которые практически не отличаются от проявлений острого инфаркта миокарда. В отличие от инфаркта миокарда, при синдроме такоцубо проходимость коронарных артерий сохраняется. Поскольку при первоначальном обследовании инфаркт миокарда и синдром такоцубо практически неотличимы, в большинстве случаев для ве-

рификации диагноза требуется проведение инвазивной катетеризации сердца.

Международная группа ученых разработала и апробировала простой метод диагностики синдрома такоцубо, позволяющий избежать процедуры катетеризации сердца. С помощью технологии искусственного интеллекта исследователи определили наиболее информативную панель биомаркеров крови, которая легла в основу диагностического показателя BioTAK. В независимом валидационном исследовании при участии почти 1800 пациентов BioTAK продемонстрировал высокую точность выявления синдрома такоцубо.

Использование предварительно установленных пороговых значений позволило правильно установить диагноз почти у 90% участников исследования без проведения катетеризации сердца.

В России младенцев начнут обследовать на шесть новых заболеваний

Новорожденных будут обследовать на шесть наследственных болезней, сообщила замминистра здравоохранения Евгения Котова.

«Мы работаем над тем, чтобы в последующие годы погрузить в программу госгарантий миодистрофию Дюшенна, а также еще пять наследственных сложных заболеваний, при которых дети обеспечиваются лекарственными препаратами фондом "Круг добра", — сказала она РИА Новости.

В министерстве уточнили, что обследование планируют включить в скрининг уже с 2027 года.

Также туда собираются добавить анализы на:

болезнь Помпе;
мукополисахаридоз первого типа;
болезнь Гоше;
болезнь Ниманна-Пика типа A/B;
болезнь Краббе.

С апреля 2026 года новорожденных начали обследовать дополнительно на два заболевания:

X-сцепленную адренолейкодистрофию и дефицит декарбоксилазы ароматических L-аминокислот.

По материалам Интернета

Академик Ё.Х. Тўрақулов номидаги Республика ихтисослаштирилган эндокринология илмий-амалий тиббиёт МАРКАЗИ

14.00.03 – Эндокринология иختисослиги бўйича 2027 йил учун докторантура (DSc), таянч докторантура (PhD) ва стажёр-тадқиқотчиликка

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ТАЯНЧ ДОКТОРАНТУРА (PhD), ДОКТОРАНТУРА (DSc) ВА СТАЖЁР-ТАДҚИҚОТЧИЛИККА ҲУЖЖАТ ТОПШИРИШ УЧУН:

ТАЛАБГОРЛАР ҚҲИДАГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАДИ:

Ариза;

Паспорт нусхаси;

3x4 ўлчамдаги фотосурат – 4 дона;

Қисқача биографик маълумотнома (объективка);

Олий маълумот тўғрисидаги диплом нусхаси;

Магистрлик дипломи нусхаси;

Тегишли мутахассислик бўйича диплом нусхаси;

Меҳнат дафтарчасининг белгиланган тартибда тасдиқланган нусхаси (ишлаётган талабгорлар учун);

Нашр этилган илмий ишлар рўйхати (3.4 шаклда) ва уларнинг нусхалари;

Танланган илмий тадқиқот (диссертация) мавзуси;

Илмий раҳбарнинг розилик хати;

Чет тилини билиш даражасини тасдиқловчи миллий ёки унга мос халқаро сертификат (таянч докторантура (Phd), докторантура (DSc));

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат стипендияси соҳиби бўлган талабгорлар тегишли ҳужжат нусхасини тақдим этадилар.

ИЛМИЙ ИШЛАРГА ҚҲИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР:

Таянч докторантура (PhD)га талабгорлар диссертация тадқиқоти асосини ташкил қилиши мумкин бўлган натижалар бўйича илмий журналларда камида 1 та илмий мақола ва камида 2 та тезисга эга бўлишлари лозим.

Докторантура (DSc)га талабгорлар 3 та илмий мақола ва 2 та тезисга эга бўлишлари лозим.

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ ИШИ ТАҚДИМОТИ

Таянч докторантура (PhD) ва докторантура (DSc)га қабулда талабгорнинг илмий тадқиқот иши тақдимоти қабул ҳужжатлари таркибиде тақдим этилади.

Тақдимотда илмий тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва ўрганилганлик даражаси, илмий муаммо, тадқиқот мақсади ва вазифалари, объекти ва предмети, методологияси, тадқиқот ғояси, кутилаётган илмий натижалар ҳамда

тадқиқотни амалга ошириш режаси ёритилиши лозим.

Докторантура (DSc) талабгорининг тақдимотида, шунингдек, аввалги илмий натижалар, уларнинг янги тадқиқот билан боғлиқлиги, мавжуд илмий муаммони танқидий таҳлил қилиш, янги илмий ечим ва кутилаётган илмий янгилик, илмий-амалий аҳамият ҳамда тадқиқотни амалга ошириш стратегияси асосланиши лозим.

Тақдимот лойиҳаси ҳужжат топшириш жараёнида Олий таълимдан кейинги таълимни мувофиқлаштиришнинг ягона электрон тизимига юкланади. Талабгорларга юкланган тақдимот лойиҳасига 2026 йил 30 октябрга қадар ўзгартиш киритиш имконияти берилади.

Ҳужжатлар 2026 йил 15 сентябрдан 15 октябрга қадар Олий таълимдан кейинги таълимни мувофиқлаштиришнинг Ягона электрон тизими орқали қабул қилинади.

Ҳужжатлар PDF шаклида тайёрланади. Ҳужжатларнинг тўлиқ тўплами илмий котибга файл-папкада тақдим этилади.

Манзил: 100125, Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани, Мирзо Улуғбек кўчаси, 56-уй

ТИББИЁТНИНГ РАҚАМЛИ МОДЕЛИ ШАКЛЛАНМОҚДА

Бухоро вилоятида соғлиқни сақлаш тизимини рақамлаштириш, тиббий хизматларни замонавий ахборот технологиялари асосида ташкил этиш ва қозғовозликдан босқичма-босқич воз кечиш борасида изчил ишлар амалга оширилмоқда.

Бу йўналишда Гиждувон тумани тиббиёт тизими намуна сифатида қозғовоз ишлаш тизимига ўтиб, барча жараёнларни тўлиқ рақамлаштириш сари ҳаракат қилмоқда. Шу мақсадда Гиждувон тумани соғлиқни сақлаш бўлимида тиббиёт соҳасида рақамлаштириш жараёнларини кенгайтиришга бағишланган вилоят семинари бўлиб ўтди.

Тадбирни Бухоро вилояти соғлиқни сақлаш бошқармаси стационар хизмат бўлими бошлиғи Феруз Тонготаров кириш сўзи билан очди. Семинарда шаҳар ва туман тиббиёт бирлашмалари раҳбарлари, даволаш ишлари бўйича ўринбосарлар, бош ҳамширалар, қабул бўлими

мудирлари, АКТ муҳандислари ҳамда Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Бухоро вилояти филиали мутахассислари иштирок этди.

Тадбирнинг амалий қисмида иштирокчилар Гиждувон тумани тиббиёт тизимидаги қабул, стационар, хирургия, травматология, шошилинч тиббий ёрдам, марказлашган лаборатория, рентген ва УЗИ, дорихона ҳамда омбор, патронаж хизмати каби бўлимларни кўздан кечириб, бу ерда рақамли технологияларнинг амалиётга жорий этилиши билан яқиндан танишдилар. Хусусан, «DMED» ахборот тизими орқали беморларни бирламчи тиббий тизимдан стационарга йўллаш, қабул

қилиш, электрон тиббий ҳужжатларни юритиш, электрон рецепт ва текширувларни шакллантириш жараёнлари намойиш этилди. Шошилинч тиббий ёрдамда Гиждувон тажрибаси сифатида «Қизил ҳудуд»даги «Хавф тугмаси» тизими тақдим қилинди. Тугма босилганида зарур мутахассислар, УЗИ ва рентген хизмати тезкор жалб қилиниб, «олтин соат» тамойили асосида беморга тезкор ташхис ва тиббий ёрдам кўрсатиш механизми ишлаши кўрсатиб берилди.

Марказлашган лабораторияда кунига 1500-2000 та таҳлил ўтказиш имконияти, оилавий поликлиникалардан намуналарни махсус контейнерларда қабул қилиш, QR-код ва штрих-кодлар орқали таҳлилларни электрон назорат қилиш тизими иштирокчиларга намойиш этилди. Шунингдек, PACS тизими орқали рентген ва УЗИ тасвирлари ҳамда ҳулоса-

ларини тўғридан-тўғри «DMED» тизимига юбориш имкониятлари кўрсатилди.

Ташир давомиде йўлланмасиз мурожаат қилган фуқаролар учун «Check-up» дастури асосида пуллик диагностика ва тиббий хизматларни ташкил этиш амалиёти ҳам кўрсатиб берилди.

Семинар якунида иштирокчилар Гиждувон туманида жорий этилган рақамли ечимлар, уларнинг тиббий хизмат сифати ва бошқарув самарадорлигига таъсири юзасидан фикр алмашдилар.

Намоз ТОЛИПОВ.